

**T.C.
İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN FLÖRT ŞİDDETİ VE FLÖRT
ŞİDDETİNE YÖNELİK TUTUMLARINDA BENLİK SAYGISI VE KİŞİLİK
ÖZELLİKLERİNİN ROLÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Fatma İrem BİÇER

Psikoloji Anabilim Dalı

Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı

ŞUBAT 2022

T.C.
İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN FLÖRT ŞİDDETİ VE FLÖRT
ŞİDDETİNE YÖNELİK TUTUMLARINDA BENLİK SAYGISI VE KİŞİLİK
ÖZELLİKLERİNİN ROLÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Fatma İrem BİÇER
(181287011)

Psikoloji Anabilim Dalı

Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Nurgül YAVUZER

ŞUBAT 2022

T.C.

İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans Tez Onay Belgesi

Enstitümüz, Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı 181287011 numaralı öğrencisi Fatma İrem Biçer'in "Üniversite Öğrencilerinin Flört Şiddeti ve Flört Şiddeti Tutumlarında Benlik Saygısı ve Kişilik Özelliklerinin Rolü" adlı tez çalışması 07.02.2022 tarihinde yapılan tez savunma sınavında aşağıdaki jüri tarafından *Oy Birliği* ile Yüksek Lisans tezi olarak *Kabul* edilmiştir.

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

- 1. Tez Danışmanı:** Dr. Öğr. Üyesi Nurgül YAVUZER
- 2. Jüri Üyesi:** Prof. Dr. Çağatay KARŞIDAĞ
- 3. Jüri Üyesi:** Dr. Öğr. Üyesi Çare SERTELİN MERCAN

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunmuş olduğum “Üniversite Öğrencilerinin Flört Şiddeti ve Flört Şiddetine Yönelik Tutumlarında Benlik Saygısı ve Kişilik Özelliklerinin Rolü” başlıklı tez çalışmamın başından sonuna kadar ki tüm aşamalarında bilimsel ahlak kurallarına uyduğumu, diğer kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallara uygun olarak davrandığımı, veri toplama aşamasında tüm kişilerin gizlilik haklarını gözetdiğimi belirterek, onurumla beyan ederim. (07/02/2022)

Fatma İrem Biçer

ÖNSÖZ

Tezimin konu seçimi ve hazırlanması süresince bana engin bilgisiyle yol gösterici olan, her türlü sorularıma anında geri dönüşler sağlayan çok değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Nurgül YAVUZER'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tüm eğitim hayatım boyunca maddi manevi hiçbir desteklerini esirgemeyen, beni yetiştiren, bugünlere getiren, emeklerini asla ödeyemeyeceğim canım annem, canım babam, canım anneannem ve canım dedeme en büyük teşekkürlerimi sunarım.

Hem yoğun iş dönemim hem tez sürecim hem de evlilik hazırlık sürecimin aynı döneme denk gelmesi nedeni ile yaşamış olduğum yoğun stres dolu dönemde bir an olsun desteğini esirgemeyen, beni motive eden, sevmeyi bildiğim fakat sevilmenin ne demek olduğunu bana öğreten güzel insan, çok sevgili eşim Ertuğrul BİÇER'e teşekkürlerimi sunarım.

Şiddet konulu bu tezimi ise şiddet nedeni ile bu dünyadan koparılan tüm canlara ithaf etmeyi bir borç bilirim. Sevmek ve sevilmenin en önemli değer olduğunun hatırlandığı yarınlara...

Subat 2022

Fatma İrem BİÇER
Psikolog

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR	vii
TABLO LİSTESİ	viii
ŞEKİL LİSTESİ	ix
ÖZET	x
ABSTRACT	xi
1. GİRİŞ	1
1.1. Şiddet Kavramı	2
1.1.1. Flört şiddeti	3
1.1.1.1. Flört şiddeti türleri.....	5
1.1.2. Şiddet oluşumu ve sebepleri	9
1.2. Tutum	10
1.2.1. Flört şiddeti tutumu.....	12
1.3. Benlik Kavramı	13
1.3.1. Benlik saygısı.....	15
1.4. Kişilik	17
1.4.1. Kişilik Gelişimi.....	17
1.4.1.1 Kişilik Gelişiminde Anne – Baba Tutumları ve Önemi.....	18
1.4.1.2 Kişilik Gelişiminde Çevresel Faktörlerin Önemi.....	20
1.4.2. Beş faktör kişilik kuramı	21
1.4.2.1. Beş faktör kişilik kuramının alt boyutları	22
1.5 Araştırmanın Amaç ve Önemi.....	24
1.6. Hipotezler	25
1.7. Sayıtlar	26
1.8 Sınırlılıklar.....	26
2. YÖNTEM	28
2.1 Araştırmanın Modeli	28
2.2 Araştırmanın Örnekleme	28
2.3 Veri Toplama Araçları.....	28
2.3.1 Kişisel bilgi formu.....	29
2.3.2 Flört şiddeti tutum ölçeği.....	29
2.3.3 Rosenberg benlik saygısı ölçeği	30
2.3.4 Beş faktör kişilik envanteri	30
2.4 Verilerin Toplanması.....	31
2.5 Verilerin Analizi	31
3. BULGULAR	33
3.1. Katılımcıların Genel Yapısına İlişkin Frekans Dağılımı.....	33
3.2. Katılımcıların Ölçeklerden Aldıkları Puanlar ve Değişkenlerin Normallik Analizleri	35

3.3. Flört Şiddetine Yönelik Tutum, Rosenberg-Benlik Saygısı ve Beş Faktör Kişilik Envanteri Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	36
3.4 Flört Şiddetine Yönelik Tutum ve Rosenberg-Benlik Saygısı Arasındaki İlişkide Beş Faktör Kişilik Envanteri Alt Boyutlarının Düzenleyici Rolünün Sınanması	37
3.5. Ölçek Puanları ile Aile İçi Şiddete Tanıklık Etme ve Maruz Kalma Durumları Arasındaki İlişkilere Dair Bulgular	42
4. TARTIŞMA	45
4.1. Flört Şiddetine Yönelik Tutum, Rosenberg-Benlik Saygısı ve Beş Faktör Kişilik Envanteri Düzeyleri Arasındaki İlişkilere Dair Bulguların Tartışılması....	45
4.2. Beş Faktör Kişilik Özellikleri Alt Boyutlarının Flört Şiddeti ve Flört Şiddetine Yönelik Tutumlar ile Benlik Saygısı Değişkenleri Açısından Düzenleyici Rolüne İlişkin Bulguların Tartışılması.....	49
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	52
5.1 Sonuçlar	52
5.2 Öneriler	53
KAYNAKLAR	54
EKLER.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
ÖZGEÇMİŞ.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

KISALTMALAR

- WHO** : Dünya Sağlık Örgütü
T.C : Türkiye Cumhuriyeti
TDK : Türk Dil Kurumu
ABD : Amerika Birleşik Devletleri
SPSS : Statistical Package for Social Sciences
TSSB : Travma Sonrası Stres Belirtileri
FŞTÖ : Flört Şiddeti Tutum Ölçeği
RBSÖ : Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği
BFKE : Beş Faktör Kişilik Envanteri

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 3.1: Katılımcıların Sosyo-Demografik Bilgileri	33
Tablo 3.2: Katılımcıların Ölçeklerden Aldıkları Puanlar ve Değişkenlerin Normallik Analizleri	35
Tablo 3.3: Flört Şiddetine Yönelik Tutum, Rosenberg-Benlik Saygısı ve Beş Faktör Kişilik Envanteri Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesine Yönelik Korelasyon Analizi.....	36
Tablo 3.4: Düzenleyici Değişken Analizi Anlamlılık Değerleri	38
Tablo 3.5: Düzenleyici Değişken Analizi Model 1	38
Tablo 3.6: Düzenleyici Değişken Analizi Model 2	39
Tablo 3.7: Düzenleyici Değişken Analizi Model 3	39
Tablo 3.8: Düzenleyici Değişken Analizi Model 4.....	40
Tablo 3.9: Düzenleyici Değişken Analizi Model 5	41
Tablo 3.10: Katılımcıların Rosenberg-Benlik Saygısı Puanlarının Aile İçi Şiddete Tanıklık Etme ve Maruz Kalma Durumlarına Göre İncelenmesi	43

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

- Şekil 3.1:** Beş Faktör Kişilik Envanteri-Gelişime Açıklık Alt Boyutunun Flört Şiddeti ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkide Düzenleyici Rolü..... 41
- Şekil 3.2:** Beş Faktör Kişilik Envanteri-Duygusal Dengelilik Alt Boyutunun Flört Şiddeti ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkide Düzenleyici Rolü..... 42

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN FLÖRT ŞİDDETİ VE FLÖRT ŞİDDETİNE YÖNELİK TUTUMLARINDA BENLİK SAYGISI VE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN ROLÜ

ÖZET

Bu araştırmada en az bir kez flört ilişkisi yaşamış ve evli olmayan üniversite öğrencilerinin flört şiddeti ve flört şiddetine yönelik tutumlarının, benlik saygısı ve kişilik özellikleri ile ilişkisi incelenmiştir. Araştırmanın bağımlı değişkeni flört şiddetine yönelik tutum, bağımsız değişkenleri benlik saygısı ve kişilik özellikleridir. Kişilik özellikleri düzenleyici değişken olarak da ele alınmıştır. Araştırma 406 kadın, 38 erkek toplamda 444 gönüllü katılımcıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın yöntemi, basit tesadüfi örnekleme yöntemidir. Veri toplama Google Forms üzerinden, online anket yöntemi ile yapılmıştır. Araştırmada dört farklı veri toplama aracı kullanılmıştır. Katılımcıların kişisel bilgilerini elde etmek amacıyla Demografik Bilgi Formu, flört ilişkisindeki şiddete yönelik tutumlarını ölçmek için 'Flört Şiddeti Tutum Ölçeği', benlik saygısı düzeylerini ölçmek için 'Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği', kişilik özellikleri ile ilgili bilgi alabilmek için 'Beş Faktör Kişilik Envanteri' kullanılmıştır. Analizde normallik dağılımları betimsel analizlerle yapılmış olup, değişkenler arasındaki ilişkiler Pearson korelasyonu ve düzenleyici model analizleri ile incelenmiştir.

Araştırmada, ilk olarak katılımcıların flört şiddetine yönelik tutumları ile benlik saygısı düzeyleri ve kişilik özellikleri arasında ki korelasyon analizine bakılmıştır. Bu doğrultuda, flört şiddetine yönelik tutumlar ile beş faktör kişilik envanteri alt boyutlarından öz denetim, yumuşak başlılık, gelişime açıklık alt boyutları arasında düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı korelasyon saptanmıştır. Bununla birlikte araştırmanın bağımlı değişkeni flört şiddetine yönelik tutumlar ile bağımsız değişkenler benlik saygısı, beş faktör kişilik envanteri dışı dönüklük ve duygusal dengelilik alt boyutları arasında herhangi bir ilişki bulunamamıştır. Araştırmada ikinci olarak, flört şiddetine yönelik tutumlar ve benlik saygısı değişkenleri arasında kişilik özellikleri alt boyutlarının düzenleyici rolü olup olmadığı moderasyon analizi ile incelenmiştir. Bu doğrultuda, flört şiddetine yönelik tutum ve benlik saygısı değişkenleri arasında dışa dönüklük, öz denetim, yumuşak başlılık alt boyutlarının düzenleyici rolü bulunamazken gelişime açıklık ve duygusal dengelilik alt boyutlarının ise negatif yönde anlamlı olarak düzenleyici rolleri saptanmıştır. Araştırma sonucunda çoğu kadın olan katılımcıların flört şiddetini yüksek oranda desteklemedikleri fakat flört şiddeti tutumları ile benlik saygısı düzeyleri arasında bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bu sonuç verileri demografik değişkenler ile ilişkilendirilmiştir. Bağımlı ve bağımsız değişkenler arası ilişkiye, kişilik özellikleri alt boyutlarının düzenleyici rolü dahil edilerek, gelişime açıklık ve duygusal dengelilik alt boyutlarının negatif yönde anlamlı olarak düzenleyici rolleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Veriler, bulgular aşamasında açıklanmış olup, incelenen bulgular literatür desteği ile tartışma bölümünde tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Flört Şiddeti, Tutum, Benlik Saygısı, Kişilik Özellikleri*

THE ROLE OF SELF-ESTEEM AND PERSONALITY TRAITS IN UNIVERSITY STUDENT'S DATING VIOLENCE AND STUDENT'S ATTITUDES TOWARDS DATING VIOLENCE

ABSTRACT

This research aims to analyze the correlation between self-respect and personal features and the attitude of university students who have experienced a flirt relationship at least once and who aren't married towards flirt violence. The dependent variable of the research is the attitude towards flirt violence whereas the independent variable is self-respect and personal features. Personal features have also been tackled as regulatory variable. The research has been conducted by the attendance of 444 volunteers, 406 of whom being women and 38 of whom being men.

The method of the research is simple random sampling method. Data is gathered by online survey method on Google forms. There have been made use of four different data-collecting tools. There have been made use of Demographic Data Form so as to gather the personal information of the attendees, Flirt Violence Attitude Scale in order to measure the attitude towards violence in flirt relationships, Rosenberg Self-Respect Scale so as to measure their self-respect levels, Five-Factored Personality Inventory in order to gather data related to personal features. In the analysis, normality distribution has been done by descriptive analysis whereas the relationship between variables have been examined by 'Pearson Correlation' and regulatory Model Analyzes.

The first thing to be examined in the research was the correlation between the attitudes of the attendees towards flirt violence and self-respect levels and personal features. In this direction, there has been detected a low, positive, meaningful correlation between attitudes towards flirt violence and lower dimension of self-control, docility and openness. In addition to this, no relation was found between the dependent variable of the research which is attitude of flirt violence and independent variables that are sub-dimensions of respect, five-factored character inventory, extraversion and emotional stability. In the research, secondly, it's analyzed through moderation analysis whether there is a regulatory role of the sub-dimensions of self-respect between the attitudes of flirt violence and self-respect variables. In this direction, there is no regulatory role of sub dimensions of extraversion, self control and tendermindedness while the regulatory roles of sub-dimensions of being open to improvement and emotional stability are detected in negative way. At the end of the research it's found out that the participants who are mostly women do not highly support the flirt violence however there is no relation between the attitudes of flirt violence and their levels self-respect. These results data is associated with demographical variables. Adding the regulatory role of sub-dimensions of personality characteristics to the relation of dependent and independent variables, it's again detected that there are negative regulatory roles of sub-dimensions of being open to improvement and emotional stability. Data is defined in fact phase and the analyzed facts are criticized with the support of literature in the part of discussion.

Keywords: *Dating Violence, Attitude, Self Respect, Personality Characteristics*

1. GİRİŞ

İnsan; duyguları olan, duygusal bir varlıktır ve bu duygusallık insanın ilişkilerine de cereyan etmektedir. Çoğu zaman insan bu duyguların etkisi altında hareket etmektedir. Duygusallığın yanı sıra sosyal ihtiyaçları da olan insan sosyalleşmeye, toplum içerisinde sosyal ve duygusal bağlar kurmaya, çoğu zaman da sevmeye ve sevimye ihtiyaç duyabilmektedir. Sosyal ve duygusal varlık olan insanın, toplum içerisindeki diğer insanlarla arasında kurmayı tercih ettiği ilişki türü yüksek oranda flört ilişkisi olmaktadır. İkili ilişkilerde; arkadaşlık ilişkisi, nişanlılık ve evlilik haricinde bireyler, aralarında ki duygusal çekime bağlı olarak flört ilişkisi yaşayabilmektedir. İlişkilerdeki ilk aşama olan flört ilişkisi; arkadaşlık ilişkisinden farklı olarak romantik bir ilişkidir ve nişanlılık, evlilik ilişkilerinden de farklı olarak resmiyet içermeyen bir ilişki türüdür.

Flört; iki kişi arasında sosyal bir ilişkiye dayalı olan, aileler ve kanunlar karşısında nişanlılık ve evlilik gibi herhangi bir resmiyet kazanmamış olan, ilişki içerisindeki bir kişinin ya da iki kişinin kararı sonucu sonlandırılabilen ya da resmiyet içermeyen devam ettirilebilen bir ilişki türüdür (Straus, M. A. 2004). Flört kavramı zaman zaman ‘çıkma’ olarak da adlandırılabilir. Flört ya da çıkma, romantik ilişki sürecindeki çiftin birbirini tanımaya çalışma evresi olarak da bilinir. Flört ilişkisi uzun ya da kısa sürebilir. Flört ilişkisi devam ettirilebilir ya da çift ayrılık kararı ya da evlilik kararı olarak flört ilişkisini sonlandırabilir. Flört tanımını yapmak için minimum ya da maksimum bir süre olmamakla birlikte çiftin arasında romantik, duygusal bir ilişki olması ve nişanlı ya da evli olmamaları flört tanımı yapmak için yeterlidir.

Her insan fiziksel olarak, duygusal olarak birbirinden farklı olduğu gibi çiftler arasındaki flört ilişkileri de birbirinden farklılık gösterebilmektedir. Hatta çoğu zaman bir kişinin farklı partnerler ile olan ilişkilerinde dahi farklılıklar olabilmektedir. Nasıl ki kimi insan problemini konuşarak, uzlaşarak çözmeyi tercih ederken kimi insan şiddet eğilimli davranışlara başvurabiliyorsa flört ilişkilerinde de bazı çiftler ilişkilerinde daha uzlaşmacı davranırken bazı çiftler şiddete eğilim

göstererek, sorunların varlığını şiddete dayalı söz ve davranışlar aracılığı ile gündeme getirebilmektedir.

1.1. Şiddet Kavramı

Geçmişten günümüze süregelen belki de insanlık tarihinin başından itibaren var olan şiddet olgusu, her gün binlerce örneğini gördüğümüz, duyduğumuz, şahit olduğumuz hatta belki de maruz kaldığımız bir gerçeklik halini almıştır. Gittiğimiz okulda, bindiğimiz toplu taşıma araçlarında, çalıştığımız işyerinde, yürüdüğümüz yolda, oturduğumuz binada vb. hayatımızın hemen her alanında şiddet olgusu ile karşılaşma ihtimalimiz günümüzde çok yüksek ihtimal haline gelmiştir.

Şiddet kavramı, çevresel ve kültürel faktörlere bağlı olarak değişkenlik gösterebildiği için yapılan çalışmalarla ilgili olarak literatür incelendiğinde şiddetin tek ve net bir tanımının olmadığı görülmüştür. Çalışmada Dünya Sağlık Örgütü (WHO)'nün yapmış olduğu şiddet tanımından yararlanılmıştır. WHO'nun belirtmesi üzerine şiddet; 'bir kişinin bir başkasına uyguladığı, fiziksel olarak güç kullanma ya da tehdide dayalı olarak, uygulanan kişide duygusal açıdan hasara neden olabilen ya da yaralanma ve ölüm ile sonuçlanabilen bir durumdur (akt. Polat, 2017). Başka bir ifade ile şiddet, ortaya çıktığı ve görüldüğü ortamda ki huzur bütünlüğünü bozan, insan ilişkilerine zarar veren, kişinin temel haklarını engelleyen, canlıları tehdit eden ve korkutan, tedirgin eden, fiziksel ya da duygusal olarak hasar veren bir davranış biçimidir.

Şiddet davranışının toplumların gelişmişlik düzeyi ile azalması beklenirken günümüzde hala birçok şiddet olgusuna rastlanmaktadır. Ekonomik ve sosyal statü, eğitim düzeyi, yaş, meslek gibi durumlardan bağımsız olarak insanlar şiddete maruz kalabilmekte ya da şiddet uygulayabilmektedir. Şiddet kavramı ele alındığında birçok şiddet çeşidi olduğu bilinmektedir. Bunlardan bazıları; flört şiddeti, aile içi şiddet, kadın, çocuk, yaşlı ve hayvana yönelik uygulanan şiddet, kardeşler arası şiddet, yaşlılar arası şiddet, mobbing, dijital şiddet, kişinin kendisine yönelik şiddeti şeklinde sıralanabilir. Şiddet vakaları ile günümüzde sık karşılaşır olmak insanlarda bir panik ve korku durumuna sebebiyet vermeye başlamıştır. Gözümüzle görerek şahit olduğumuz ya da ana haberlerden duymakta olduğumuz, çoğu zaman canice işlenen cinayetler fiziksel şiddet kapsamındadır. Kişilere çoğu zaman işkence çektirerek ölümüne sebebiyet verme hali neredeyse her gün karşılaşılan bir durum

halini almıştır. Kişilerin ölümüne neden olan bu fiziksel şiddetin büyük bir oranının ise eşler, boşanan çiftler ya da flört ilişkisi içerisinde bulunan çiftler arasında yaşandığı görülmektedir. Şiddet kelimesinin ilk anımsattığı fiziksel güç uygulamaya dayanan, bir kişinin bir başka kişiye vurma, yaralama ya da öldürme davranışı gelse de şiddet sadece fiziksel olarak uygulanmamaktadır. Şiddetin çeşitleri olmakla birlikte bütün şiddet türlerinin temelinde, şiddete maruz kalan kişi duygusal olarak da hasar alabilmektedir. Aynı şekilde şiddeti uygulayan kişinin de davranışlarının temelinde duygusal, psikolojik temeller yatabilmektedir. İnsan haklarını hiçe sayan her türlü davranışı şiddet olarak adlandırmak mümkündür.

1.1.1. Flört şiddeti

Flört ilişkisi; ilişkileri resmiyet kazanmamış olan iki kişinin, ilişkilerinin sonlanma ya da resmiyet kazanma sürecine kadar sosyal olarak birlikte vakit geçirmeleri olarak belirtilmiştir. (Straus, 2004). Flört şiddeti ise flört ilişkisi yaşayan iki kişinin birbirine ya da bir kişinin diğer kişiye fiziksel, cinsel, ekonomik ya da psikolojik açıdan kasti olarak zarar vermesidir (Sezer, 2008). ABD Adalet Bakanlığı da benzer bir flört şiddeti tanımı yapmış olup, flört şiddetini flört ilişkisi yaşayan, ilişkileri resmiyet kazanmamış kişilerden birinin diğerine karşı ya da ikisinin de birbirine karşı tehdit ya da şiddet unsurlu davranışlar olarak belirtmiştir (Aslan ve ark., 2008). Alan yazında flört şiddeti kavramı farklı kavramlarla da belirtilmiş olup bunlar; partner istismarı, partner şiddeti, eş istismar ya da şiddeti şeklindedir (Cinal, 2018).

Bireylerin flört ilişkisi bittikten sonra devam eden bir şiddet örüntüleri var ise bu durum flört şiddeti kapsamında olmayıp “kadın / erkek şiddeti” olarak tanımlanmaktadır. Aynı şekilde bireylerin flört ilişkisi resmiyet kazanıp evlilik gerçekleşti ise ve hala devam eden bir şiddet örüntüsü var ise bu durumda da flört şiddeti kapsamına girmeyip “aile içi şiddet” olarak tanımlanmaktadır.

Şiddetin birçok çeşidi olmakla birlikte dünya üzerinde en çok karşılaşılan şiddet çeşitlerinden biri de flört şiddetidir ve flört şiddetinin oranı günümüzde yadsınamaz düzeydedir. Gelişen teknoloji ile birlikte de partnerlerin birbirlerini kontrol etmeleri, baskı kurmaları, takip etmeleri daha fazla baş göstermiş, sosyal medya kullanımının artması ile de partnerler arasında ki kıskançlık seviyesi artmış ve bu durumlar da flört şiddeti oranını arttıran önemli sebepler olmuştur. Kıskançlık, gerçek bir tehdit olmaksızın önemli bir kişinin veya ilişkinin kaybı ya da bunlara karşı bir tehdit

olduğu yönündeki karmaşık bir duygu olarak belirtilebilir (Buunk ve Dijkstra, 2004; Dijkstra ve Buunk 1998). Romantik ilişkilerde ise ilişkiye karşı bir tehdit olduğunda verilen duygusal tepki olduğu belirtilen kıskançlığın, romantik ilişkilerdeki en yaygın ve en yıkıcı potansiyele sahip duygulardan biri olduğu belirtilmektedir (Pfeiffer ve Wong, 1989; Buunk ve Bringle, 1987). Aynı zamanda bütün bunlara ek olarak partnerlerin birbiri üzerinde baskı kurmasına, birbirlerini kısıtlayıcı davranışlar içerisinde bulunmalarına neden olan kıskançlık, duygusal şiddet kapsamında düşünülebilir. Flört şiddetinin ortaya çıkmasında kıskançlık durumu önemli bir faktör olsa da şiddet uygulayan kişinin şahsi sorunları, özellikle ataerkil aile yapılarında görülen toplumsal olarak belirlenmiş olan cinsiyete dayalı roller, aile dinamikleri ve kültüre dayalı normlarda önemli faktörlerdendir (Polat, O. 2017).

Kişinin benlik saygısı, kişilik özellikleri, özgüven durumu, geçmiş yaşantıları ve geçmişte kurduğu ilişkilerden elde ettiği deneyimler flört şiddetinde ki bireysel problemleri oluşturmaktadır. Bireysel problemlere bakıldığında yapılmış olan farklı çalışmalar benlik saygısı ve ekonomik olarak düşük seviyede kalan kişilerin flört şiddeti uygulayıcısı olma ve şiddete maruz kalma seviyelerinin daha fazla olduğunu belirtmektedir (Akış ve Baldan, 2017).

Aynı şekilde erkeğin egemen olduğu toplumlarda ya da aile yapılarında şiddete tanık olan kişiler, kendi ilişkilerinde de şiddet uygulayabilir ya da şiddete maruz kalabilmektedir. Öyle ki bazı düşünce yapılarında şiddetin fazla sevgiden ötürü uygulandığı dahi kabul edilebilmektedir. Bu noktada önemli olan yegâne konu farkındalıktır. Kişiler bazen kendilerine karşı yapılmış olan şiddete dayalı davranışları ya da söylenmiş olan şiddet içerikli sözleri şiddet olarak tanımlamadıkları için, şiddete dair farkındalık önemli bir konudur. Bu alanda yapılan çalışma sonuçları da flört şiddetinde ki farkındalığın önemini bir kez daha vurgular niteliktedir. Meksika'da yapılmış olan bir çalışmada, çalışmaya katılan kişilerin %88,0'ı ilişki sürecinde partneri tarafından şiddete uğramadığını belirtmiştir. Fakat yine aynı çalışma da şiddete uğramadığını fakat korkutulduğunu söyleyenlerin oranı %15,2 iken, ilişkide kendisinin içinden çıkamadığı zor durumda kaldığını hissettiğini belirtenlerin oranı ise %27,0'dır. Bu araştırma sonucundan da görüldüğü üzere kişiler şiddet olarak algılayıp tanımlamasalar dahi farkında olmadan şiddete maruz kalabilmektedir (Cortes L, Bringas C, Rodriguez Franco L, Flores M, Ramiro T, Rodriguez F.J. 2014).

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı e-Bülten’de, şiddetin 3 kademeli döngüye sahip olduğunu belirtmiştir. İlk adım gerginliğin tırmanması kademesidir. Bu kademedeki kişi gerginliği arttıracak hamlelerde bulunur. Örneğin; partnerini kıskanma, partnerin hareketlerini gözetleme ve baskı altında hissettirme, partnerine duygusal olarak baskı uygulama gibi. Döngüde ki ikinci adım şiddet kademesidir. Bu kademedeki gerginliği arttıran kişi şiddet uygulama davranışını gösterir ve bu şiddet davranışı için haklı gerekçeler göstermeye başlar. Döngünün son olan üçüncü adımı balayı evresi olarak belirtilmiştir. Bu kademedeki şiddet uygulayan kişi af dileyerek, bir daha bu şekilde davranmayacağına dair pişmanlığını dile getirir. 3 kademeli olan bu döngüde ki en önemli kademe balayı evresi kademesidir çünkü bu evre çoğunlukla şiddete maruz kalan kişinin şiddet uygulayan kişiye tekrar inanmak istediği, affını kabul ettiği, ilişkiyi sonlandırmakta zorlanarak ilişkiyi devam ettirdiği bir evre olabilmektedir. Bu nedenle bu şiddet döngüsü de aynı şekilde devam eder (Aslan ve ark., 2008).

Literatür taramasında flört şiddetinin tanımı, türleri, nedenleri ile birlikte incelenen diğer bir önemli konu da flört şiddetinin etkileri olmuştur. Bu bağlamda araştırmacılar flört şiddetini depresyon, düşük benlik saygısı, kaygı, TSSB, intihar düşünceleri ile ilişkilendirmiştir (Banyard ve Cross, 2008; Becker, Stuewig ve McCloskey, 2010; Exner vd., 2013; Reidy vd., 2015; Shorey, 2018). Psikolojik etkilerinin yanında fiziksel yaralanma, madde kullanımı, sağlıksız kilo kontrolü, riskli cinsel davranışlarla da ilişkisi olduğu saptanmıştır (Silverman vd., 2001). Yapılan araştırmalar sonucunda da kişilik faktörünün flört şiddeti üzerinde ki etkisi ve flört şiddetine maruz kalmanın benlik saygısı üzerinde ki yıkıcı etkileri görülmüş olup konunun önemiyetinin bir kez daha farkına varılmıştır.

1.1.1.1. Flört şiddeti türleri

Şiddet denildiği zaman genelde ilk anımsanan şiddet çeşidi fiziksel şiddet olsa da, şiddetin farklı çeşitleri de vardır. Biyolojik, psikolojik ve sosyal nedenlere dayalı olarak oluşan dört farklı flört şiddetinden bahsedilebilir. Bunlar; fiziksel şiddet, psikolojik şiddet, cinsel şiddet ve ekonomik şiddettir.

Bütün şiddet türlerinin temelinde karşıda ki kişiyi fiziksel ya da duygusal olarak, bilinçli şekilde yaralama düşüncesi yer almaktadır. Şiddet türlerinden biri ya da birkaçına maruz kalan birey, maruz kaldığı şiddet türü ya da türlerinin sonucu olarak özgüven eksikliği, benlik saygısında düşme, depresyon, intihar düşüncesi, kaygı

bozuklukları, TSSB, uyku bozuklukları, yeme bozuklukları, madde kullanımı gibi durumlar gösterebilir ya da şiddete maruz kalma durumu yaralanma, sakat kalma, ölüm ile sonuçlanabilir. Şiddet türleri çoğu durumda birlikte görülebilmekte, ortaya çıkan bir şiddet türü diğer şiddet türünü doğurabilmekte ve şiddet artarak devam edebilmektedir.

- **Fiziksel şiddet**

Şiddet kavramının ilk olarak anımsattığı şiddet çeşidi fiziksel şiddet olmaktadır. Fiziksel şiddetin temelinde bir başkasının bedenine güç uygulayarak, bilinçli olarak zarar verme düşüncesi yatmaktadır. Bu nedenle fiziksel şiddete maruz kalan kişide fiziksel şiddetin etkileri somut bir şekilde görülebilmektedir.

Fiziksel şiddet, Ünsal'ın (1996) da belirttiği gibi, şiddet türleri içerisinde “tartışılmaz ve ölçülebilir nitelikleriyle” tektir (Küçükkesici, B. 2019). Belki de bu sebeple şiddet kelimesi ilk olarak akla fiziksel şiddeti getirmektedir. Dünya üzerinde her bir kültürde, bir davranışın şiddet kapsamı içerisine alınıp alınmaması toplumsal normlar içerisinde tartışılabilir olsa bile, fiziksel şiddet konusunda sadece toplumsal değil, evrensel bir fikir birliği olduğu söylenebilir. Davranışın amacı, niyeti, kapsamı ya da meşruluğu tartışılrsa da fiziksel şiddet dünyanın her yerinde fiziksel şiddettir (Küçükkesici, B. 2019). Uygulanan gücün artması ile doğru orantılı olarak fiziksel şiddet ölümle sonuçlanabilmektedir. Ölüm ile sonuçlanmayan durumlarda ise kişide fiziksel olarak yaralanmalara, hasarlara neden olabilmektedir.

Fiziksel şiddet kapsamında tokatlamak, tekme ya da yumruk atmak, sarsmak, boğazlamak, kesici ya da patlayıcı maddelerle zarar vermek, vücuduna kezzap, sigara, kaynar su gibi tahribat verici maddelerle zarar vermek, sağlık birimlerine ulaşmasının önüne geçerek bedenen zarar görmesine sebebiyet vermek sayılabilir (T.C Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2008).

Bilinçli olarak kişiyi özgürlüğünden mahrum bırakmak, hapsedmek, sağlık imkânlarından faydalanmasını engellemek, kişisel ihtiyaçlarını gidermesini engellemek gibi davranışlarda fiziksel şiddet tanımının içerisinde yer almaktadır.

- **Psikolojik şiddet**

Psikolojik şiddet, bireyin partnerinde korku duygusu yaratarak, partnerinin kendine olan güveninin ve saygısının azalmasına ya da yok olmasına neden olacak şekilde söylemlerde veya davranışlarda bulunmasıdır (Fidan ve Yeşil: 2018: 19). Psikolojik

şiddet literatürde duygusal şiddet olarak da yer almaktadır. Her iki kavramda ortak olarak, bireye duygusal açıdan şiddet uygulayarak, bireyi yaralıyor olmaya dayanır. Psikolojik şiddet kapsamında; argo kelimeler kullanarak kişiyi rencide etmek, utanç duymasına neden olmak, görmezden gelmek, lakaplar takarak alay etmek, saygı ve sevgisiz bırakmak, kişinin korkmasına neden olmak, kişinin özgüvenini zedeleyici her türlü eylemde bulunmak sayılabilir (Coker ve ark., 2000; Güler ve Akın 2012; Eyüboğlu, 2014; Aküzüm ve Oral, 2015; Özdemir, 2019).

Psikolojik şiddet de çok yaygın olmakla birlikte görülen etkileri de en az fiziksel şiddet gibi yıkıcı olabilmektedir. Psikolojik olarak şiddete uğrayan kişiler, maruz kalınan şiddetin oranı ile doğru orantılı olarak yoğun stres altında, fiziksel semptomlar geliştirebilir, çeşitli hastalık durumları ortaya çıkabilir, başa çıkamadıkları stres faktörü ile öz kırım düşünceleri oluşturabilirler. Yapılan çalışmalar flört ilişkisinde ki psikolojik şiddetin yaygınlık oranının, diğer şiddet çeşitlerine oranla daha fazla olduğunu belirtmektedir (Mason ve ark. 2014; akt. Özdemir, 2019).

Follingstad ve diğerleri (1990: 116) tarafından 230 kadın arasında yapılan araştırmada, katılımcıların ilişki içerisinde %99 oranla en çok psikolojik şiddete maruz kaldıkları görülmüştür. Diğer bir araştırmada ise, her yıl ilişki içerisinde psikolojik şiddetine maruz kalan erkek bireylerin %70 ve %90 oranlarında olduğunu belirtilmiştir (Shorey ve diğerleri, 2012: 219).

Psikolojik şiddet, diğer şiddet türleri gibi somut olmadığı ve tanımlaması zor olduğu için, çoğu zaman kişinin psikolojik şiddete maruz kalıp kalmadığını anlaması uzun zaman alabilir. İlişki içerisinde psikolojik flört şiddetine sebep olan davranışlara maruz kalan partnerin, bu davranışları çoğu zaman partnerinin sevgi göstergesi olarak görmesi veya birkaç kez bu davranışlara maruz kalmanın affedilebilir olduğunu düşünmesi, bu şiddeti görmezlikten gelerek ilişkiye devam etmesine ve hem şiddetin kendisine hem de oluşturduğu yıkıcı etkilere maruz kalmasına neden olmaktadır (Kaplan, 2020: 534).

Bu nedenle şiddetin bütün türlerinin yoğun olarak görüldüğü günümüzde, cinsiyet ve yaş ayrımı yapılmaksızın, herkesin flört şiddeti türleri hakkında bilinçlenmesi, kendisini ve çevresindekileri şiddetten koruyabilmesi adına önemlidir.

- **Cinsel şiddet**

Günümüzde en sık karşılaşılan bir başka şiddet türü de cinsel şiddettir. Cinsel şiddet; kişinin rızası olmadan, güç kullanarak cinsel ilişkiye zorlamak, tecavüz etmek, isteği dışında kişinin bedenine dokunarak fiziksel temasta bulunmak, isteği dışında kişiye sözel tacizde bulunmak, kişiye zorla cinsellik ile ilgili içerikler izlettirmek, kişinin gebelikten korunma yollarının isteği dışında engellenmesi, kişiyi fuhuşa, ensest ilişkilere zorlamak, kişinin isteği olmadan cinsel organını göstermek gibi cinsel saldırı durumlarını içermektedir.

Cinsel saldırının alt yapısına baktığımızda namusa yönelik ve cinsel doyum yer almamaktadır. Temelinde hükmetme ve aşağılamaya dayanan bir motivasyonu vardır ve bireye yönelik cinsel içerikli şiddet eylemidir (Yavuz, 2001).

Cinsel şiddet, şiddete uğrayan kişiyi fiziksel ve psikolojik açıdan da olumsuz anlamda etkilemektedir. Cinsel saldırı esnasında kullanılan kaba kuvvet ile kişi yaralanabilir, istenmeyen gebelikler ya da bulaşıcı hastalık durumları ortaya çıkabilirken aynı zamanda cinsel saldırı kişide korku, depresyon, panik bozukluk, TSSB gibi psikolojik durumlarında ortaya çıkmasına neden olabilir. Ayrıca cinsel saldırıya uğramış kişide öz kırım düşünceleri ya da cinsel saldırıya maruz kaldığı kişi ya da kişilere yönelik cinayet düşüncesi ortaya çıkabilir.

Flört ilişkilerinde yaşanan cinsel şiddet mağduriyeti üzerine üniversite öğrencileri arasında yapılan araştırmada, flört ilişkisinde olan kadınların %77,6 oranda, erkeklerin ise %57,3 oranda cinsel saldırganlık davranışlarına karıştığı, %14,7 kadın ve %7,1 erkek katılımcının da tecavüz davranışına dâhil olduğu görülmüştür (Muehlenhard ve Linton, 1987: 193).

- **Ekonomik şiddet**

Kişinin kendi istediği dışında, mevcut olan ekonomik durumunun baskı kullanılarak kontrol edilmesi ve hayatını devam ettirmesini sağlayacak ekonomik özgürlükten mahrum kalmasına neden olunması ekonomik şiddet olarak tanımlanmaktadır (Ediz ve Altan, 2017:401). Ekonomik şiddet; kişiyi var olan maddi kaynaklardan yoksun bırakma, kişinin ihtiyaçlarını gidermesini maddi olarak engelleme, ilişki içerisinde yapılan maddi harcamalardan partneri haberdar etmeme, bilgilendirmeme, ekonomik ve duygusal olarak yok sayma, ilişki içerisinde partnerin var olan maddi kaynaklarına el koyma gibi durumlar üzerinden de tanımlanabilir.

Ekonomik şiddet çoğunlukla kadınlara gösterilse de erkeklerin de ekonomik şiddete uğradıkları durumlar ortaya çıkabilmektedir. Örneğin; kadının erkeği maddi olarak zorlaması, ekonomik açıdan yeterli olmayan, ihtiyaçlarını gidermek noktasında zorluk yaşayan partnerinden ekonomik gücünün yeteceği düzeyden fazlasını isteyerek ya da bu doğrultuda harcama yaparak partnerini zor durumda bırakması, partnerini maddi kaynaklarının yetersizliği nedeni ile eleştirmesi kadının erkek üzerinde ki ekonomik şiddetine örnek olarak gösterilebilirken, erkeğin partnerini maddi olarak yoksun bırakması, partnerinin maddi ihtiyaçlarını görmezden gelmesi, kısıtlı para vermesi, partnerinin çalışmasını ve maddi özgürlüğünü kazanmasını engelleme durumları erkeğin kadın üzerinde ki ekonomik şiddetine örnek olarak verilebilir. Burada önemli olarak vurgulanması gereken nokta, erkeğin maddi olarak imkanı olduğu halde bilinçli bir şekilde partnerini maddi kaynaklardan yoksun bırakmasıdır. Ekonomik açıdan yeterli olmayan bir erkeğin partnerini maddi kaynaklardan yoksun bırakması bilinçli yapılan bir davranış olmaması nedeni şiddet dahilinde düşünülmemelidir.

Örneklerden yola çıkarak, ekonomik şiddetin süreç içerisinde psikolojik şiddete de evrildiği ve iki şiddet türünün birbirlerini tetikledikleri söylenebilir. Diğer şiddet çeşitlerine göre kişiler ekonomik şiddete uğramakta olduklarını görece daha az belirtirler de yine de ekonomik şiddetin önemli olduğu gerçeği değişmemektedir. Aksine, ekonomik flört şiddeti bireyin pek çok alanda partnerine bağımlı kalmasına neden olarak, fiziksel, psikolojik, cinsel ve sosyal boyutlarda yaşayabileceği diğer şiddet türlerine zemin hazırlamaktadır (Bilican-Gökkaya, 2011: 104).

1.1.2. Şiddet oluşumu ve sebepleri

Şiddetin oluşmasında birçok kavram etkisini göstermektedir. Bu kavramlar; nörobiyolojik, ekonomiye dayalı, çevreye dayalı, sosyal ve şahsi faktörler olarak ele alınmaktadır (Burke J.D, Loeber R, Birmaher B. 2002, Loeber R, Pardini D. 2008). Yani şiddet olgusu biyopsikososyal bir kavram olarak ele alınarak değerlendirilmedi.

Şiddetin biyolojik nedenleri arasında nörobiyolojik faktörler, genetik faktörler, hormonal faktörler yer almaktadır. Beyinde, şiddet ve toplum düzenine aykırı olan davranışlarla en çok ilişkili bölge prefrontal kortektir. Frontal lob; karar alabilme, planlama, tutarlı olma, , riskli olan ve olmayan davranışların analizini yapabilme,

duygu düzenleme gibi birçok önemli beceri ile alakalıdır.(Golden CJ, Jackson ML, Peterson-Rohne A, Gontkovsky ST. 1996). Limbik sistem sayesinde oluşturulan duygu, reaksiyon ve içten gelen isteklerin kontrol edilip düzenlenmesi işleminde ise prefrontal bölge görev alır. Bu bölgede oluşan doku bozuklukları ise kontrol sistemini etkileyerek olumsuz duygusal reaksiyonlara ve şiddet içerikli eylemlere neden olur (Golden C.J, Jackson M.L, Peterson Rohne A, Gontkovsky S.T. 1996, Mendes D.D, Mari J.J, Singer M, Barros G.M, Mello A.F. 2009).

Şiddetin psikolojik nedenleri arasında kişinin kendini kanıtlama ve kabul görme çabası, anne-baba tutumları, antisosyal kişilik bozukluğu, psikopati ve borderline kişilik bozukluğu gibi şiddete eğilim gösteren hastalıklar yer almaktadır.

Şiddetin sosyal ve çevresel nedenleri arasında parçalanmış ailede büyümek, sosyal eşitsizliğin olduğu toplumlarda yaşamak, şiddeti problem çözme yöntemi olarak benimsemiş çevrede bulunmak, yetersiz eğitim, medya, cinsiyet faktörleri, şiddete maruz kalmak ve tanık olmak yer alabilir. Şiddete maruz kalan veya tanık olan çocukların zamanla şiddete eğilim göstererek, şiddet içerikli eylemlerde bulunacakları bilinmektedir. Şiddet içeren bir çevrede olmak ve bu duruma tanık olmak zamanla şiddetin problem çözme metodu olarak algılanmasına neden olur ve bu çevre etkisi devam ettiği sürece de şiddet de nesilden nesile aktarılır. Bu aktarımda çevre etkisine ek olarak genetik faktörlerde etkili olmaktadır. Bazı araştırmacılar, şiddet görenlerden ziyade şiddet içerikli eylemlere şahit olanların daha fazla şiddet uygulamakta olduklarını belirtmişlerdir (Vahip, I. 2002, Güleç, H., Topaloğlu, M., Ünsal, D., Altıntaş, M. 2012).

1.2. Tutum

Tutum; kişinin çevresinde görüp deneyimlediği olgu, olay ve durumlara, mevcut olan bilgileri, düşünceleri ve deneyimleri ile bilişsel ve duygusal olarak yaklaşabildiği bir tepki biçimidir (İnceoğlu, M. 2010).

Latin dilinde ‘aptus’ olarak ifade edilen ve bu kelimedenden yola çıkılarak oluşturulan tutum sözcüğü ‘eyleme uygun, hazırlıklı’ anlamına gelmektedir. Tutum sözcüğünün Latin dilinde ki eski anlamı, direkt olarak gözlenen bir şeyin ima edilmesi anlamına gelse de günümüzde ki tutum üzerine araştırma yapan kişiler tutumun direkt gözlenemediğini fakat eylemlere karşı haber verme niteliğinde olduğunu ve kişinin

kararlarını etkileyen bir yapıda olduğunu belirtmektedir. Bireyin genellikle etrafında gerçekleşen olaylara yükledikleri anlamlar, aslında bireysel deneyimlerdir ve bu deneyimlerin birikimi, inanç ve yaklaşımları oluşturur ve şekillendirir. Bu inanç ve yaklaşımların sonucu da tutumdur (Yenilmez ve Özabacı, 2003). Diğer bir deyişle, bireyin deneyimleri sonucunda oluşturduğu düşünce yapıları, bireyin tutumudur. Tutumlar olmadığı takdirde kişiler gün içerisinde deneyimledikleri durumları algılayıp yorum yapmakta ve duruma karşı nasıl tepki vereceği konusunda zorlanacaklardır (Vaughan ve Hogg, 2014:162).

Tutumlar, bilişsel/kognitif, duygusal ve davranışsal olmak üzere üç unsurla incelenmektedir. Bu ifadeye ilişkin olarak kişinin bir konu hakkında sahip olduğu kazanımları, kişinin konuya pozitif yaklaşmasını sağlıyorsa (kognitif), kişinin konuya dair tutumu da pozitif olur (duygusal unsur) ve kişi bu pozitif yaklaşımını sözlü ve yahut davranışsal (davranışsal unsur) açısından gösterir. Tutumlar, toplumsallaşma sürecinde, içinde bulunulan düzenin gereklilikleriyle davranışsal, bilişsel ve duygusal öğelerin uyum göstermesiyle gerçekleşebilir (İnceoğlu, M. 2010).

Tutumlar; zamana ve durumlara karşı dayanıklı ve görece kalıcıdır, yaşanan bir olaya bağlı olarak geliştirildiği için o olay ve nesne ile sınırlı kalır ve diğer benzer olaylara genelleşebilir. Örneğin, ayak başparmağı üzerine kitap düşürülmüş ve bunun acı verdiği bulgulanmış ise, bu durum tek bir olayla sınırlı olduğu için tutum geliştirmek için yeterli olmayabilir. Fakat yaşanan bu durum nedeni ile kişi kitaplardan soğursa bu soğuma ve hoşlanmama durumu bir tutum olur(Vaughan ve Hogg, 2014:164).

Fazio (1989), bir tutuma sahip olmanın başlı başına faydalı bir şey olduğunu, çünkü tutumların kişinin nesneye yönelimini sağladıklarını belirtmiştir(akt. Vaughan ve Hogg, 2014:164). Örneğin; yılanlara karşı negatif tutuma sahip olmak, zehirli ve zehirsiz yılan türlerini birbirinden ayırt edemeyen kişiler için faydalı bir işlevdir. Çünkü negatif tutumlarından dolayı yılanlara yaklaşmayan bir kişi, zehirli ya da zehirsiz olduğunu bilmediği bir yılanla zaten yaklaşmayacak ve böylelikle herhangi bir zarara uğramamış olacaktır (Vaughan ve Hogg, 2014:164).

Tutumlar, insanların çevresinde ki yaşantılar sonucunda şekillenir. Kişinin doğup, büyüdüğü ev ortamı, yetiştirildiği ailenin kültürel yapısı, ailenin dinamikleri, sokakta oynadığı arkadaşlarının davranışları gibi faktörlerin tümü tutumların oluşmasında aktif rol alır. İnsanlar etraflarında olan bitenleri izlerken, bilinçli ya da bilinçsiz

olarak bazı tutumlar oluşturabilir. Örneğin, babasının sürekli annesine şiddet uyguladığını görerek, deneyimleyerek büyüyen bir çocuk tutum olarak, ‘kadınlar değersizdir, şiddet uygulanabilir’ tutumunu geliştirebilir ya da aile içerisinde sürekli birbirlerine karşı argo kelimeler kullanan bir ev ortamında büyüyen çocuk, ‘argo kelimeler kullanmak, küfür etmek bir iletişim biçimidir’ tutumunu geliştirebilir. Sonrasında ise geliştirdiği bu tutumlar davranışlarına dönüşebilir. Çocukların ailelerinin şiddete yönelik tutumları ile flört şiddeti mağduru olma arasında ki ilişkinin incelendiği bir araştırmada, aile içinde şiddete maruz kalıp, şiddete tanık olan çocukların flört şiddeti mağduru olma oranları daha fazla bulunurken şiddet tanığı olan çocukların flört şiddeti uygulama oranlarının da arttığı bulunmuştur (Earnest, A.A., Brady, S.S. 2014).

1.2.1. Flört şiddeti tutumu

Feminist Kuram, Sosyal Öğrenme Kuramı ve Bağlanma Kuramına göre bireyler için ilişkide kabul edilebilir olan tutum ve davranışlar erken yaşlardan itibaren şekillenmektedir. Dolayısıyla aktarılan toplumsal cinsiyet rolleri ile ilişkili romantik ilişkilerinde şiddet içeren tutum ve davranışları kabul edilebilir görebilmektedirler. Pek çok kültürde fiziksel şiddet, çatışma çözmenin kabul edilebilir bir yolu olarak görülmektedir (akt. Gündüz, Ö. 2019).

Sakarya (2013), üniversite öğrencilerinde flört şiddeti kabul düzeyinin çeşitli demografik değişkenler açısından farklılaşıp farklılaşmadığını incelemiştir. Araştırma sonucunda köyde yaşayanların ilde yaşayanlara göre, erkeklerin kadınlara göre, ekonomik olarak gelir seviyesi düşük olanların, orta ve yüksek gelir seviyesi olanlara, ebeveynlerinin eğitim seviyesi düşük olanların, yüksek olanlara oranla flört şiddeti kabullerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Üniversite öğrencilerinin flört şiddetine yönelik tutumlarını ve davranışlarını belirlemenin amaçlandığı bir araştırmada İftar (2016) katılımcıların %52,9’unun flört şiddetine maruz kaldığını, %52’sinin ise flört şiddeti uyguladığını, erkek katılımcıların flört şiddetini kabul düzeyinin kadın katılımcılara göre anlamlı şekilde daha yüksek olduğu saptamıştır(Gündüz, Ö. 2019).

Tutumlar doğuştan sahip olunmayan, deneyimleyerek, gözlemleyerek, öğrenme yolu ile geliştirilen özelliklerdir. Kişinin doğduğu andan itibaren içinde bulunduğu aile ortamı, çevresel faktörler ve kitle iletişim araçları gibi birçok faktör tutum

oluşturmasında etkilidir. Özellikle anne ve babanın çocuğa vermiş olduğu ilk eğitim tutum oluşturmada daha büyük öneme sahiptir. Sonrasında okul çağı da başlayan çocuk öğretmenleri ve arkadaşları aracılığı ile de tutumlarını oluşturabilir. Çevresel faktörlerin etkisi ile kişiler hem olumlu hem olumsuz tutumlar oluşturabilir ve oluşturdukları tutumlar doğrultusunda da davranışlarını şekillendirebilirler. Bulunduğu ortamda ya da gözlemlediği çevrede, kitle iletişim araçlarında maruz kaldığı görüntülerde şiddete tanıklık eden kişilerden kimileri şiddete eğilimli olurken, kimileri de şiddete nefret geliştirebilmektedir. Bir diğer deyişle kimi kişiler şiddete olumlu tutum oluştururken, kimi kişiler olumsuz tutum oluşturabilir. Bu nedenle flört şiddeti ile flört şiddetine yönelik tutum bağımsız düşünülmemesi gereken iki kavramdır.

Şiddet, kişinin benliğine yapılan doğrudan bir saldırı olarak düşünülebilir. Bu sebeple flört şiddetine maruz kalan bireylerde benlik saygısının zedelenebileceği düşünülmektedir. Aynı zamanda şiddete eğilim gösteren, şiddet uygulayan kişinin de benlik saygısı değerlendirilmelidir. Çünkü gündelik yaşamda karşılaşılan şiddet vakalarının birçoğunda görüldüğü üzere, kendi benliğine dair geliştirmiş olduğu olumsuz tutumu şiddetle kırmaya çalışan ve şiddet uygulayan kişi için şiddeti uygulamak demek ‘ben buradayım, ben varım’ demek ve çevresine karşı dikkat çekme, kendini ispat edebilme çabası, kabul görme çabası olabilmektedir. Flört ilişkisinde kişiyi şiddete yönelten önemli nedenlerden biri de benlik saygısının düzeyidir (Diaz-Aguado, M. J. ve Martinez, R. 2014).

1.3. Benlik Kavramı

Benlik kavramı, farklı tanımlar ile açıklanmaktadır. TDK, “Bir kimsenin asıl yapısı, şahsiyeti, kişiyi kendisi yapan özellikleri” olarak tanımlanmaktadır. Bu durumda benlik kavramının gelişmeye başlaması, bireyin kendisine dair farkındalığa varmaya başlaması, kendini anlamlandırmaya ve tanımaya başlaması ile oluşum gösterir (Kuzgun, 1972).

Alan yazında benlik kavramı dâhilinde yapılan çeşitli iddialara dayalı modeller bulunmaktadır. Öncelikle 1890 yılında William James’in alan yazına dâhil etmiş olduğu benlik kavramı (Çelikel, M. 2019), aynı yıl James tarafından yayınlanan The Principles of Psychology kitabında bilinen ben-özne ve bilen ben-nesne olarak tanımlanmıştır. James bu kitapta bilinen beni saf ego ile bilen beni ise maddesel,

sosyal ve ruhsal benlik ile ilişkilendirerek, dört benlik çeşidinden bahsetmiştir (Aslan, 2016).

Rogers, benliğin tanımını yapabilmek için kişinin kendisine ‘ben kimim, neyim ve ne yapabilirim?’ sorularını yöneltmesi gerektiğini belirtmiştir (Akt. Boylu, 2020).

Rogers benliği ikiye ayırarak ifade etmiştir. Bunlar ideal ve gerçek benlik kavramlarıdır. Rogers, kişinin ideal benliği ve mevcut olan gerçek benliği arasında farklılık yoksa, iki benlik arası fark azsa kişi sağlıklıdır fakat iki benlik kavramı arasında farklılık varsa ya da farklılık çoksa kişinin kaygı, depresif belirtiler geliştirebileceğini ve kişinin kendine dair güven eksikliği yaşayabileceğini ifade etmiştir (Akt. Feist ve Feist, 2009).

Rosenberg ise, benliğin 3 farklı boyuta sahip olduğunu belirtmiştir. Bu boyutlar; mevcut, arzu edilen ve sunulan benliktir (Korkmaz ve Uysal, 1996). Kişinin mevcut durumda sahip olduğu benlik, mevcut benliktir. Kişinin sahip olmadığı fakat arzuladığı benlik, arzu edilen benliktir. Kişinin çevresine karşı gösterdiği benlik ise sunulan benliktir (Rosenberg, 1965).

Sullivan ise benliği, kaygı ile birlikte ele alarak açıklamaktadır. Sullivan, üç benlik çeşidinden bahseder. Bunlar; çocuğun annesi ile arasındaki olumlu ilişkiye bağlı olarak ortaya çıkan, sonucunda çocuğun öz saygı geliştirdiği iyi ben, kişinin kendisine dair negatif duygulara sahip olduğu kötü ben ve bilinçaltı düzeyde olup, bireyin bazı durumlarda yaşadığı kaygının nedeni olan ben ve ben olmayan benlik türüdür (Akt. Aslan, 1992).

Freud’da benlik kavramına dair alana önemli bilgiler kazandırmıştır. Psikanalitik kuram çerçevesinde ego ile benlik kavramları benzer noktalara değinseler de ego benliğin bir kısmıdır. Benlik ise egonun bilinç düzeyinde olan ve olmayan yönünü ifade eder (akt. Çelikel, M. 2019).

Psikoloji biliminin öncülerinin sunmuş oldukları modellere göre kişinin sahip olduğu farklı benlik kavramlarının birbiri ile uyumsuz olması ve karşı karşıya gelmeleri durumunda, bireyin içinde bulunduğu uyuma aşamasının ve dengelilik durumunun bozulacağı ve bununla doğru orantılı olarak benlik saygısının azalacağı öngörülmektedir.

1.3.1. Benlik saygısı

Duygusal, fiziksel ve psikolojik açıdan sağlıklı bir ilişki devam ettirebilmek için gerekli olan sevgi ve saygı faktörleri sadece flört edilen kişiye değil, kişinin öncelikle kendisine göstermesi gereken önemli faktörlerdir. Kişinin kendisini sevmesi ve sayması öz sevgi ve özsaygı olarak tanımlanabilir. Her türlü sağlıklı ilişkide kişinin öncelikle kendisini sevmesi ve sayması, diğer bir ifade ile kendisine değer vermesi önemli ve gereklidir.

Kişinin kendisine verdiği değeri belirtmek için en sık kullanılan kavram, benlik saygısıdır. Öz sevgi ve özsaygı kavramları da benlik saygısı ile benzer anlamları taşıyalar da literatürde daha çok benlik saygısı kavramı ile karşılaşılmaktadır. Benlik; bir kimsenin kendi ile ilgili düşündüğü düşüncelerin tamamıdır. İnsanın kendisini nasıl gördüğü, tanımladığı ve yorumladığı ile ilgili olan düşünceler toplamıdır. Benlik saygısı ise bireyin kendisine dair olan olumlu ve yahut olumsuz tavrıdır. Diğer bir deyişle benlik saygısı, kişinin kendisine dair öznel yorumudur.

İngilizce karşılığı self-esteem olan benlik saygısı, araştırmacılar tarafından da Türkçe çeviri olarak benlik değeri, öz değerlilik, öz güven kavramları ile ele alınmaktadır (Çelikel, 2019). Benlik saygısı ile ilgili geçmişten itibaren kullanılan kavramlardan yola çıkarak benlik saygısı, kişinin kendine verdiği değer olarak belirtilebilir. Benlik saygısı, bireyin kendisine dair memnurluğunun ve kendisine verdiği değer miktarının fazla olmasına bağlı olarak yüksek benlik saygısı ve kendisine dair memnurluğunun ve kendisine verdiği değer miktarının görece az olmasına bağlı olarak düşük benlik saygısı olarak iki şekilde belirtilir (Rosenberg, 1965).

Birey, kendi şahsına dair olumlu tutumlara sahip ise yüksek benlik saygısı, olumsuz tutumlara sahip ise düşük benlik saygısına sahiptir. Yüksek benlik saygısına sahip kişiler diğer insanların içerisinde kendilerini daha fazla değerli görerek, kendilerini önemsemekte ve öz saygı geliştirmektedirler. Ters olarak düşük benlik saygısına sahip kişiler kendilerini değersiz ve önemsiz görme eğiliminde olup, öz saygı seviyeleri düşüktür (Hamarta, Arslan, Saygın ve Özyeşil 2009).

Benlik saygısının yüksek ya da düşük olması kişinin hayata nasıl baktığını, hayata dair kararlarını, tercihlerini etkilemektedir. Benlik saygısı farklı değişkenler ile birlikte incelendiğinde, yüksek benlik saygısının mutluluk, yaşam doyumu, olumlu ilişkiler kurabilme ve başarılı baş etme becerileri geliştirebilme ile ilişkili olduğu

anlaşılırken (akt. Helvalı, E.E. 2019), düşük benlik saygısının ise şiddet eğilimli davranışlar, ansiyete, madde kullanma, depresif durumlar, yeme problemleri, başarısız olma ile ilişkili olduğu anlaşılmıştır (Mann, Hosman, Schaalma ve DeVries, 2004; Donnellan, Trzesniewski, Robins, Moffitt ve Caspi, 2005).

Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde dördünde basamakta olan saygı ihtiyacı, sırasıyla fiziksel ihtiyaçlar, güvenlik ihtiyacı ve ait olma ihtiyacı karşılanmadan gerçekleşmemektedir. Bu nedenle hiyerarşik sıralamaya göre tüm aşamalarının gerçekleşebilmesi için ve dolayısı ile bireyin kendini gerçekleştirebilmesi için benlik saygısı önemli bir kavramdır (Schultz ve Schultz, 2007). İhtiyaçlar hiyerarşisindeki basamaklarda takılı kalan, hiyerarşiyi tamamlayamayan ya da basamaklarda problem yaşayan kişiler, kendini gerçekleştirme noktasında da problem yaşarken aynı zamanda da benlik saygılarında da problemler yaşanabilir ve kişi düşük benlik saygısı geliştirebilir. Aynı şekilde ihtiyaçlar hiyerarşisindeki basamaklarda problem yaşamadan bir üst basamağa geçebilen, basamakları tamamlayabilen kişiler kendini gerçekleştirme noktasında görece daha olumlu sonuçlar alırken, doğru orantılı olarak yüksek benlik saygısı geliştirebilirler. Benlik saygısı yüksek olan kişiler, kendilerine dair olumlu tutum gösterirler ve kazandıkları zaferler neticesinde kendilerine daha fazla inanıp, güvenirlere. Bu kişiler kendilerine dair olan zıt düşünceler karşısında kendi düşüncelerinin arkasında dururlar fakat yeni fikirlere de kapıları açık olur(Korkmaz, 1996). Yüksek benlik saygısı psikolojik sağlamlık ile ilişkilidir (Crocker ve Park, 2004 & Dubois ve Flay, 2004). Benlik saygısı düşük olan kişiler ise umutsuz, öz güveni düşük, fikirlerini belirtmekten çekinen, kendilerini ifade edemeyen (Korkmaz, 1996), kendilerini yetersiz gören kişilerdir(Rosenberg, 1965).

Kişinin kendine verdiği değer yani benlik saygısı ve Maslow ihtiyaçlar hiyerarşisi doğrultusunda kendini gerçekleştirip gerçekleştiremememe durumu, kişinin çocuklukta sağlıklı bir benlik oluşturmuş ya da oluşturamamış olması ile yakından ilişkilidir. Çocukluk döneminde ise çocuğun sağlıklı benlik oluşmasında en önemli role sahip olan kişiler anne ve babalardır. Çocuğun sağlıklı benlik oluşumunda alt yapıyı çoğunlukla anne ve baba oluşturur ve çocuğun yaşamı boyunca da benlik gelişiminde rol almaya devam ederler. İnsanın gelişimi için en önemli dönemlerden olan çocukluk döneminde hem çocuğun tutumlarını geliştirmesinde hem de sağlıklı benlik oluşumunda ebeveynlerin rolü çok önemlidir. Çocukluk döneminde oluşan olumlu

tutumlar ve sağlıklı benlik oluşunu ya da olumsuz tutumlar ve benlik oluşunun sağlıklı olmaması çocuğun kişiliğini etkileyen en önemli faktörlerdendir.

1.4. Kişilik

Klasik Roma tiyatrosunda oyuncular, sahne ve izleyici arası mesafenin çok olması sebebiyle yansıtıkları rolün surat ifadeleri seyirciler tarafından görülemeyeceği için, temsil ettikleri rolün özelliklerine göre maskeler kullanarak, rollerini bu maskeler aracılığıyla canlandırmışlardır. Oyuncuların taktıkları maskeler ise ‘persona’ kavramı ile adlandırılmıştır. Bu doğrultuda kişiler arasında ki farklılıkları belirtirken persona kavramı kullanılmaya başlanmıştır (akt. Özer, E. 2013).

Kişilik, bireyin diğer canlılar ile olan ilişki şeklini belirlemede en temel yapıdır (Plomin ve Caspi, 1998). Kişilik kavramının insan hayatı üzerindeki etkisi oldukça büyük ve önemlidir. Günümüzde hala kişilik kavramının tek bir tanımı yapılamamakla birlikte kavramın tanımına herkes kendi yorumunu katmaktadır. Bir tanım yapılacak olursa; kişilik, bireyin doğduğu zamandan itibaren sahip olduğu ve yaşam sürecinde deneyimler aracılığı ile de kazanabildiği, kişiye diğer kişilerden farklı kılan özelliklerin tümü şeklinde belirtilebilir (Doğan, B. 2013). Kişilik, bireyin doğumundan itibaren sahip olduğu özelliklere ek olarak sonradan kazandığı özellikleri de içeren bir bütün niteliğindedir (zdemir ve ark., 2012).

Kişinin bütün becerilerini, dürtülerini, arzularını, huylarını ve eyleme dayalı özelliklerini içeren kişilik, her zaman i ve dış uyaranların etkisi altındadır (Güler, 1989). Doğumdan önce anne karnından itibaren, yaşanılan süre boyunca, yaşamın sonuna kadar, doğduğumuz ev, yaşadığımız ülke, oturduğumuz sokak, gittiğimiz okul ya da iş, çalışma arkadaşlarımız, geniş ailemiz gibi tüm faktörler ve bunlara bağlı olarak yaşam boyunca edinilen deneyimler ile kişinin hayata karşı duruşuna yön veren bir değişken olarak kişilik kavramı ele alınabilir.

1.4.1. Kişilik Gelişimi

İnsanın gelişim sürecinde fiziksel, zihinsel, sosyal ve ahlak gelişimi gibi farklı boyutların etkisi görülmektedir. Bu boyutların her biri kendi gelişim safhalarında, diğer gelişim boyutuna etki ettiği için, insan gelişimi karmaşık bir süreç izlemektedir. Gelişim süreci bazen kalıtsal bazen çevresel bazen de her iki faktrdan aynı anda

etkilenebilmektedir(Çamlıbel, 2012). Kişiliğin ileride geleceği nokta konusunda, kişilik gelişimi sürecinde genlerin ve çevre etkisinin önemi çok büyüktür (Kuzgun, Y. 1972).

Kişilik gelişimi ilk olarak ailede başlamaktadır. Çocuğun doğup büyüdüğü aile ortamı, ailesinden gördükleri ve duydukları, ailesinin olaylara verdikleri tepkiler, ailenin tutumları, ailenin sahip olduğu ahlaki, kültürel ve dini değerler ve bunların yanı sıra anne babanın zeka düzeyi, hastalıkları gibi çocuğa aktardığı genetik etkenler de kişilik gelişiminde önemli rol almaktadır.

Kişilik ile ilgili yapılan çalışmaların da göstermiş olduğu ve birçok kuramın da ortak fikir olarak belirtmiş olduğu üzere çocukluk evresi, kişilik gelişimi sürecinde çok büyük rol oynamaktadır. Bilhassa, yaşamda ki ilk 5-6 yıllık sürece denk gelen evreler, kişinin gelecek hayatına önemli etki sağlayan evrelerdir. Çocuklarını büyütme sürecinde ki ebeveynlerin sahip olduğu tutumlar, çocuklarının kişilik yapılarının oluşmasında ve gelecek yaşamda sahip olacakları kişilik yapısı hakkında büyük rol alır (Türker A., t.y).

Çoğu araştırmacı bireyin hayatındaki en büyük role ve öneme sahip kişilerin ebeveynleri olduğunu, ebeveyn ile kurulan olumlu ilişki ve iletişimin kişinin ruh sağlığında büyük öneme sahip olduğunu ifade etmiştir (Kesebir, Kavzoğlu ve Üstündağ, 2011).

Bunların yanı sıra çocuğun büyüme evresinde anne ve babanın göstermiş olduğu tutumlar, çocuğun hem benlik gelişiminde hem de kişilik gelişiminde önemli rol oynamaktadır (Kuzgun ve Eldeleklioğlu 1999). Ebeveynin çocuğa dair olan tutum ve davranışları, çocuğun sadece erken dönem yaşantıları üzerinde etki etmez aynı zamanda ilerleyen dönemlerde kendisi ve çevresiyle ilgili algılarını da şekillendirir. Yapılan çalışmalar anne-baba tutumlarının bireylerin yaşamlarında birçok alanda önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir (Sucu, B.T. 2010).

1.4.1.1 Kişilik Gelişiminde Anne – Baba Tutumları ve Önemi

Yapılan çalışmalar ile ülkemizde ebeveyn tutumları üç başlık altında değerlendirilmektedir. Bunlar; demokratik ebeveyn tutumu, koruyucu ebeveyn tutumu ve otoriter ebeveyn tutumudur (Alhas, U. 2021).

Demokratik tutum, çocukların ideal kişilik gelişimi için en avantajlı olan tutumdur. Demokratik tutum sergileyen ebeveynler, çocuklarına gösterdikleri alaka ve koruma denkliğini kusursuz olarak karşılayabilirler. Demokratik ebeveyn tutumu gösteren ebeveynler çocuğun alaka ve taleplerine hassas davranırlar ve aynı zamanda bağımsız davranmasına da müsaade ederler (Eldeleklioğlu, 1996). Çocuğa küçüklükten başlayarak, belirli sınırlar dahilinde bağımsızlık verilmesi, bazı durumlarda çocuğun karar verebilmesinin sağlanması, çocuğun özerklik, aktiflik, girişkenlik ve önderlik niteliklerine sahip bir kişilik yapısı oluşturmaya ve diğer kişiler ile başarılı ilişkiler oluşturmaya olanak sağlamaktadır (akt. Kaya, M. 1997).

Demokratik ebeveyn tutumu çocukların hem gözetlenmesine hem de onların taleplerinin karşılanmasına olanak sağlamaktadır (Sezer ve Oğuz, 2010). Bu şekilde çocuklar, kendilerini düzgünce ifade edebilen, kendilerine değer verildiği bilinci ile büyüyen ve benlik saygıları yüksek olan, sorumluluk bilincine sahip olan, sağlıklı ilişkiler kurabilen kişiler olarak hayata hazırlıklı duruma gelirler.

Koruyucu ebeveyn tutumu gösteren ebeveynler, çocuğun özerk olmasından çekindikleri için çocuğun tüm hareketlerinin kontrolünü kendi ellerinde tutmak isterler (Eldeleklioğlu, 1996). Aşırı koruyucu tutum, çocuğun kendisini ifade edebilen bir kişi olmasının önüne geçer. Çocuğun hata yapmasından çekinerek üzerine düşme, çocuğun yerine getirmesi gereken sorumlulukları ebeveynlerin yerine getirmesi, çocuğun özerk kişilik gelişimini zora sokar ve aynı zamanda çocuğun sosyal gelişimini de zedeleyerek, kendini düşünen bir kişilik yapısı oluşturmaya sebebiyet verir (Kaya, M. 1997). Adler'e göre çocuklarına fazla alaka göstererek, fazlaca koruma davranışında bulunan ebeveynler çocuğun özerk bir kişilik geliştirmesini engelleyerek, çocuğun aşağılık kompleksi de dâhil olmak üzere kişilik yapısı ile ilgili bazı problemler oluşturabilmektedir. Büyüme aşamasında göz ardı edilerek, aileden az alaka göre çocuklar, gelecek yaşantılarında kişilerarası ilişkilerde başarılı olamazlar. Bu kişiler soğuk, şüpheye dayalı, samimi olmayan, yakınlıktan hoşlanmayan ilişkiler kurabilirler (Burger, 2004).

Otoriter ebeveyn tutumu, çocuğun öz güvenini yok eden ve çocuğun sağlıklı kişilik gelişimine önem vermeyen, çocuğun öz kişiliğini önemsiz gören bir tutumdur. Ananevî aile yapısında bu tutum ile sıkça karşılaşmaktadır. Bu tutumda ebeveyn sert bir disiplin uygulayarak, çocuğu kurallara uyum sağlamaya zorlamaktadır. Çocuk normalde kendi halinde, sözüne güvenilen, terbiyeli ve özenli olmasına karşın

içe kapanık, korkak ve durgun bir yapıya bürünebilmekte ve genellikle isyancı davranışlarıyla birlikte aşağılık kompleksi de oluşturabilmektedir (Özcan, H. 1996). Otoriter anne baba tutumu ile yetişen çocuklarda; kendine inanmama ve güven duymama, tutuk kişiliğe sahip yapı, ürkeklik, negatif benlik algısı, saldırganlık, panik, kimsesizlik, aşağılık duygusu, anksiyete gibi hususlara denk gelmektedir. Çocuklar ilgi ve sevgi eksikliği ve verilen cezalar sebebiyle ebeveynlerinin kendilerini sevmediklerine yönelik düşünceye kapılabilirler (Derman ve Başal, 2013). Otoriter ebeveyn tutumu çocuğun sağlıklı kişilik yapısı geliştirmesi konusunda engel teşkil eden bir yapıdadır ve bu tutumda çocuğun kişiliğinin sağlıklı gelişimine önem verilmemektedir. Bu tutum neticesinde bir çok psikopatolojik durum ortaya çıkmaktadır (Karabeyeser, M. 2013).

1.4.1.2 Kişilik Gelişiminde Çevresel Faktörlerin Önemi

Kişiliğinin oluşma aşamasında kişi, nasıl bir insan olması gerektiğine dair, davranışlarının nasıl olması gerektiğine dair sorular ile baş başa kalır ve bu sorulara cevap ararken de sahip olduğu aileden, yaşadığı çevreden, kültürel normlardan etkilenir. Kişi, çevresi ile kurduğu sosyal iletişim sonucu bazı tutumlar kazanabilir. Kişinin çevresi ile kurduğu sosyal iletişim ilk olarak aile ortamında ikinci olarak eğitim kurumlarında gerçekleşir. Kişinin sahip olduğu sosyal ve ekonomik statüsü de kişilik gelişiminde önemli rol oynar. Yapılan bir çalışmada ekonomik düzeyi yüksek olan aileye sahip olan çocukların kendilerine güvenleri de yüksek bulunurken, ekonomik düzeyi düşük olan aileye sahip olan çocukların ise öz güven ve öz saygılarının da düşüklüğü ve kendi içlerine yönelik oldukları görülmüştür (akt. Geredeli M. 2008).

Kişilik oluşumunda, çevreden etkisinde kalma da bir öğrenme sürecidir. Öğrenme, kişiliğe direkt olarak etki sağlayan en önemli faktörlerdendir. Öğrenme ile tekrar yapma ve yahut tecrübe neticesinde zihne çok fazla bilginin yerleşmesi ve davranışta temelli değişimlerin oluşmasını sağlar. Kişi, sahip olduğu kültürel normlar ve öğrendikleri bilgiler ile yeni nitelikler kazanabilmekte ve bu sayede kişiliğini şekillendirmektedir (Özer, E. 2013).

Kişilik, sürekli gelişim halindedir. Bu gelişimin amacı da olgun ve düzenli bir benlik yapısı ortaya çıkarmaktır. (Kuzgun, 1972). Kişilik kavramı farklı kuramlar üzerinden

açıklanarak ele alınmıştır. Bu çalışmada Beş Faktör Kişilik Kuramı üzerinden kişilik alt boyutları ele alınacaktır.

1.4.2. Beş faktör kişilik kuramı

Kişilik kavramı yıllar boyunca yapılan çalışmalarda ele alınmış, merak edilmiş, incelenmiş olmakla birlikte farklı akımların ve yaklaşımların etki alanlarına da dâhil olmuştur. Yapılan çalışmalarda sık sık ele alınan ve önemli bir kavram olan kişilik kavramı ile ilgili olarak zaman içerisinde farklı modeller geliştirilmiştir. Bu modellerden biri olan beş faktör kişilik modeli, kişilik kavramı ile ilgili yapılan çalışmalarda ve kişiliğin değerlendirilmesinde sık sık kullanılmaktadır.

Kişiliğin beş düzey şeklinde tanımlanması 1960'lı yıllara kadar gitmektedir. 1980 ve 1990'lı yıllarda kişilik araştırmaları hızlanmıştır. 1980 yılının sonlarına yaklaştıkça, kişilik psikologları, kişilikle ilgili alan yazındaki karışık bilgilerin düzene girmesi amacıyla daha manidar ve yararlı bir sınıflandırma yapılmasını kolaylaştıran 'Beş Faktör Modeli'nde anlaşmaya varmışlardır. Yapılan çalışmalarda, kişilik kavramı ile ilgili yaklaşımların birçoğunun, "beş faktör" altında birleştirilebileceği düşüncesinde uzlaşmıştır. Beş boyutlu bu yaklaşım "Büyük Beşli "(Big Five) olarak tanımlanmıştır (akt. Özer, E. 2013). Costa ve McCrae, yaptıkları çalışmaların neticesinde ayırıcı niteliklerin beş ana faktörde birleştiğini gözlemlemişlerdir. Costa ve McCrae tarafından belirlenen beş faktör nevroitiklik(duygusal denge hali), dışadönüklük, deneyime açıklık, yumuşak başlılık ile sorumluluktur (Akt. Yurdakul, 2019).

Beş faktör kişilik modeli, kişiliğin incelenmesinde araştırmacılar tarafından yoğunlukla tercih edilen bir yaklaşımdır. Bu model "özellik yaklaşımına" dayanır ve kişiliğin ölçülmesi esnasında kişilerin kendilerini ve diğerlerini tanımlama sırasında kullandıkları sıfatlardan faydalanır(Doğan, 2013). Ölçülen niteliklerin zamanda devamlılığını koruması, çeşitli kültürlerde de geçerli olabilmesi, kullanım ve değerlendirmesinin kolaylığı açısından model araştırmacılar tarafından yoğun bir şekilde kullanılmaktadır (McCrae ve Costa, 1992).

1.4.2.1. Beş faktör kişilik kuramının alt boyutları

Bu kuramın alt boyutları; yumuşak başlılık, dışadönüklük, nevroitiklik (duygusal denge hali), sorumluluk ve deneyime açıklık şeklinde belirtilmektedir (Costa ve McCrae, 1995).

Uyumluluk / Yumuşak Başlılık

Yumuşak başlılık alt boyutu, hümanistik bir temele dayanır ve kişilerin insancıl yönlerine vurgu yapar. Yumuşak başlılık kişilik özelliğine sahip insanlar kibar, yardım etmeyi seven, sakin ve uyumlu, sözüne inanılan, eli açık, affedici, güzel huylu kişidir (akt. Güney, 2018). Yumuşak başlı olma düzeyi yüksek olan bireyler sevecen, yardım eden, ılımlı, samimi, hoşgörülü kişiler şeklinde değerlendirilir (Somer ve ark., 2002). Yumuşak başlı olma düzeyi düşük olan bireyler ise kin tutan, burnu büyük, inat eden, yarışmacı, geçinmesi ve anlaşması güç, bireyler şeklinde değerlendirilir (Costa ve McCrae, 1995). Ancak Costa ve McCrae (1992), yumuşak başlılık faktöründe kişilerin katılmadıkları fikirlere itiraz edemediklerini ve karar alırken yardım beklemekte oldukları ve bu doğrultuda durumun patolojik olarak sonuçlanabileceğini ifade etmişlerdir.

Dışadönüklük

Dışadönüklük alt boyutu, hareketli, canlı, konuşmayı seven, sevecen, coşkulu, arkadaş canlısı, lider, güçlü, kolay iletişim kurabilen kişilik özelliklerinden oluşur.

Dışadönüklük düzeyi yüksek olan kişiler, kolay iletişim kurabilen, insanlarla bir arada bulunmaktan hoşlanan, işbirlikçi kişiler şeklinde tanımlanmaktadır. Dışadönük bireylerin temel motivasyonları egemenlik ve ödül sahibi olma arzudur (Barrick vd. 2002). Dışadönüklük düzeyi düşük olan kişiler ise çekingen, asosyal, diğer kişiler ile arasında mesafe bulunduran, sessiz kişiler şeklinde tanımlanmaktadır. (Somer, Korkmaz ve Tatar, 2002).

Goldberg (1990), aktivite ve baskın olma halini, dışadönüklük alt boyutunun temel belirleyicileri olarak belirtmiştir. Barrick ve Mount'a (1991) göre ise dışadönüklük boyutunun en önemli iki elemanı hırs-tutku ve arkadaş canlısı olma özelliğidir. Dışadönüklük boyutunda dikkat edilmesi gereken önemli nokta, dışadönüklük düzeyi düşük bireylerin içe dönük olarak nitelendirilmemesi, kimi bireyin yalnız kalmayı ya da çok fazla sosyal olmamayı tercih edebildiği ve bu kişilerin herhangi bir sosyal

kaygısı olmadığı, dışadönüklüğü yüksek kişiler kadar aktif bireyler olmamalarının mutsuz bireyler olarak nitelendirilmemesi gerektiridir.

Nevrotiklik (Duygusal Denge)

Bu boyut duygusal dengesizlik şeklinde de ifade edilir. Nevrotiklik alt boyutunun düzeyi yüksek kişiler tedirgin, kuşkulu, kızgın, çabuk gücenen kişiler şeklinde tanımlanırken düzeyi düşük olan kişiler ise duygusal olarak dengeli, stres anlarında dingin kalabilen, kolaylıkla sinirlenmeyen, yüksek özgüvenli kişiler olarak tanımlanmaktadır (Costa ve McCrae, 1995; Somer ve ark., 2002). Nevrotik bireyler, gün içerisinde karşılaştıkları küçük sorunlarda dahi yüksek düzeyde duygusal tepkiler göstererek ve çoğu kimseden daha kolay duygusal tepkilerini ortaya koyarlar(Akt. Güney, 2018).

Sorumluluk / Öz Denetim

Sorumluluk boyutu kişinin ne kadar kontrolcü ve öz denetim sahibi olduğuna vurgu yapmaktadır. Sorumluluk duygusu yüksek olan bireyler, yüksek seviyede “Olumlu Duygulanım” deneyimlerine sahip bireylerdir, çünkü bu bireyler; baş etme yetenekleri ve seçtikleri baş etme stratejilerinin nasıl etkin bir şekilde kullanılabileceği konusunda oldukça gelişmiştir (Bartley ve Scott, 2011). Sorumluluk düzeyi yüksek olan kişiler işlerini bir plan doğrultusunda devam ettiren planlı, kararlı kişilerdir. Costa ve McCrae (1992) sorumluluk boyutundan yüksek puana sahip olan kişilerin, eyleme geçmeden evvel özenli bir şekilde düşündüklerini ve bu doğrultuda eyleme geçtiklerini ifade etmişlerdir. Sorumluluk boyutunda yüksek puana sahip olan bireyler dürüst ve işlerinde düzenli kişilerdir (Wagerman ve Funder, 2007). Sorumluluk düzeyi düşük olan kişilerin ise sorumluluk düzeyi yüksek olan kişilerin aksine plansız, dikkatsiz, dürtüsel oldukları düşünülmektedir.

Deneyime / Gelişime Açıklık

Deneyime açıklık alt boyutu araştırmacıların en az fikir birliği oluşturdukları alt boyuttur. Alt boyutun tanıtıcı nitelikleri arasında merak eden, sorgulayan, özerk, çözümsel, mucit, geleneksel olmayan, sanata karşı ilgili, düşüncelerini açıkça ifade eden vb. sıfatlar yer almaktadır (Güney, 2018).

Deneyime açıklık alt boyut düzeyi yüksek olan kişiler, yeni fikirlere açık olan ve üretmeyi seven, sanata karşı ilgili, mucit kişiler şeklinde tanımlanmaktadır. Deneyime açıklık alt boyut düzeyi düşük olan bireyler ise sabit fikirli, geleneksel,

yeniliklere açık olmayan kişiler şeklinde tanımlanmaktadır (Benet-Martinez ve John, 1998; Costa ve McCrae, 1995; Somer ve ark., 2002)

Kişilik örüntüsü; genetik aktarımlar, yaşantılar ve çevresel etkiler sonucunda şekillenmektedir. Flört ilişkisi içerisinde olan, henüz aile yapısını oluşturmamış olan kişiler ilişki içerisinde şiddete maruz kalırsa, bu olumsuz yaşantının sonucu olarak olumsuz duygular da ortaya çıkmaktadır, bu duygular nedeni ile kişinin benlik saygısında zedelenme yaşanabileceği gibi aynı zamanda kişilik örüntülerinde de olumsuzluklar yaşamaları olasıdır. İstismara maruz kalan kişilerin %20 ile %50'sinde psikiyatrik olarak semptom görülemeyebilir. Aynı zamanda bu kişilerde sonradan kaygı, depresif belirtiler, maddeye bağımlılık geliştirme, öz kırım, borderline ile TSSB gibi psikiyatrik bozukluklar ortaya çıkabilmektedir (Bilginer ve ark. 2013). Özellikle benlik ve kişilik kavramlarının, benzer noktalara vurgu yaptığı düşünülmüş ve yapılan literatür taraması ile flört şiddetinin ve flört şiddetine yönelik tutumun benlik saygısı ve kişilik özellikleri üzerinde doğrudan bir etkisi olduğu anlaşılmış ve bu konuda çalışılmasına karar verilmiştir.

1.5 Araştırmanın Amaç ve Önemi

Günümüzde flört ilişkilerinin oranı yadsınamaz düzeydedir. Dünya üzerinde birçok kimse evlilik sürecine girmeden, flört ilişkisi ya da nişanlılık süreci yaşayarak yaşamlarını sürdürebilmektedir. Bu noktada flört ilişkilerindeki dinamiklerin önemli olduğu düşünülmektedir. Aynı şekilde şiddet konusu da dünya genelinde üzücü bir sorun olarak baş göstermektedir. Çoğu durumda caydırıcı yasakların ve yasaların bile engelleyemediği şiddet vakalarına gün içerisinde çok fazla şahit olunmaktadır. Bu şiddet türlerinden birisi de flört şiddeti olmakla birlikte, bu kadar sık karşılaşılan küresel bir sorun üzerine az sayıda literatür çalışması yapıldığı görülmüş ve yapılacak olan çalışmalara ihtiyaç olduğu düşünülmüştür. Bu noktada literatüre katkı sağlanabileceğine inanılmaktadır. Kişilerin şiddete yönelik tutumlarının, şiddete eğilimlerinin olup olmaması durumunun kişinin benlik saygısı ve kişilik özelliklerinin alt boyutları ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Şiddete maruz kalmak ya da şiddeti uygulayan kişi olmak, kişinin benlik saygısını tehdit eden ve kişilik noktasında kişinin ruh sağlığını zedeleyebileceği öngörülen durumlardır. Şiddet günümüz için önemli bir kavramdır. Yapılan literatür taraması sonucunda, bu

konuda yürütülmüş çalışmaların sınırlı olduğu görülmüş ve bu kavrama daha fazla dikkat çekilmesinin gerektiği düşünülerek çalışma planlanmıştır.

Araştırmanın amacı; ülke çapında büyük bir orana sahip olan üniversite öğrencilerinin, flört şiddeti ve flört şiddetine yönelik tutumları ile benlik saygısı ve kişilik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki bağı olup olmadığının incelenmesidir. Araştırmada, bağımlı değişken olan flört şiddetine yönelik tutum ile bağımsız değişken olan benlik saygısı ve düzenleyici değişken (ikinci düzey bağımsız değişken-moderatör değişken) olan kişilik özellikleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi amaçlanmıştır.

Bu amaç göz önünde bulundurularak aşağıdaki sorulara yanıt aranmış ve bu doğrultuda hipotezler oluşturulmuştur.

1. Benlik saygısı ile flört şiddetine yönelik tutumlar arasında ilişki var mıdır?
2. Üniversite öğrencilerinin flört şiddeti ve flört şiddetine yönelik tutumları ile benlik saygısı arasındaki ilişkilerinde beş faktör kişilik özelliği dışadönüklüğün düzenleyici rolü var mıdır?
3. Üniversite öğrencilerinin flört şiddeti ve flört şiddetine yönelik tutumları ile benlik saygısı arasındaki ilişkilerinde beş faktör kişilik özelliği öz denetimin düzenleyici rolü var mıdır?
4. Üniversite öğrencilerinin flört şiddeti ve flört şiddetine yönelik tutumları ile benlik saygısı arasındaki ilişkilerinde beş faktör kişilik özelliği yumuşak başlılığın düzenleyici rolü var mıdır?
5. Üniversite öğrencilerinin flört şiddeti ve flört şiddetine yönelik tutumları ile benlik saygısı arasındaki ilişkilerinde beş faktör kişilik özelliği gelişime açıklığın düzenleyici rolü var mıdır?
6. Üniversite öğrencilerinin flört şiddeti ve flört şiddetine yönelik tutumları ile benlik saygısı arasındaki ilişkilerinde beş faktör kişilik özelliği duygusal dengeliliğin düzenleyici rolü var mıdır?

1.6. Hipotezler

H1: Benlik saygısı ile flört şiddetine yönelik tutumlar arasında ilişki vardır.

H2: Üniversite öğrencilerinin flört şiddeti ve flört şiddetine yönelik tutumları ile benlik saygısı arasındaki ilişkilerinde beş faktör kişilik özelliği dışadönüklüğün düzenleyici rolü vardır.

H3: Üniversite öğrencilerinin flört şiddeti ve flört şiddetine yönelik tutumları ile benlik saygısı arasındaki ilişkilerinde beş faktör kişilik özelliği öz denetimin düzenleyici rolü vardır.

H4: Üniversite öğrencilerinin flört şiddeti ve flört şiddetine yönelik tutumları ile benlik saygısı arasındaki ilişkilerinde beş faktör kişilik özelliği yumuşak başlılığın düzenleyici rolü vardır.

H5: Üniversite öğrencilerinin flört şiddeti ve flört şiddetine yönelik tutumları ile benlik saygısı arasındaki ilişkilerinde beş faktör kişilik özelliği gelişime açıklığın düzenleyici rolü vardır.

H6: Üniversite öğrencilerinin flört şiddeti ve flört şiddetine yönelik tutumları ile benlik saygısı arasındaki ilişkilerinde beş faktör kişilik özelliği duygusal dengeliliğin düzenleyici rolü vardır.

1.7. Sayıtlar

Araştırma sürecinde aşağıdaki sayıtlar dikkate alınmıştır.

1. Çalışmaya dahil olan katılımcıların, kişisel bilgi formunu ve ölçekleri en doğru şekilde ve samimiyetle cevapladıkları varsayılmıştır.

1.8 Sınırlılıklar

Araştırmaya ait sınırlılıklar aşağıda belirtilmiştir.

1. Çalışma 444 kişi ile sınırlandırılmıştır.
2. Çalışmaya ön lisans, yüksek lisans, doktora öğrencileri dâhil edilmemiş olup çalışma yalnızca lisans öğrencileri ile sınırlandırılmıştır.
3. En az 1 kez flört ilişkisi yaşamamış olan kişiler çalışmaya dâhil edilmemiştir.
4. Flört ilişkisinin tanımı kapsamında, nişanlılık ve evlilik ilişkisi içinde bulunan çiftler çalışmaya dâhil edilmemiştir.

5. Çalışmada toplanan veriler katılımcıların öznel değerlendirmeleri ile sınırlıdır.
6. Katılımcıların büyük çoğunluğu kadınlardan oluştuğu için, elde edilen bulgular da büyük oranda kadın katılımcıların cevapları dahilinde değerlendirilmiştir.

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın örnekleme, veri toplama araçları, veri toplama süreci ile verilerin analizlerine dair bilgilere yer verilmiştir.

2.1 Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, ilişkisel tarama modellerinden korelasyon araştırmalarının kullanıldığı betimleyici ve kesitsel nitelikte nicel bir çalışmadır. Çalışmanın bağımlı değişkeni flört şiddetine yönelik tutumlar iken bağımsız değişkenleri benlik saygısı ve kişilik özellikleridir (beş faktör kişilik envanteri-dışa dönüklük, beş faktör kişilik envanteri-sorumluluk, beş faktör kişilik envanteri-yumuşak başlılık, beş faktör kişilik envanteri-deneyime açıklık, beş faktör kişilik envanteri-duygusal dengelilik). Kişilik özellikleri değişkenini aynı zamanda düzenleyici değişken -ikinci düzey bağımsız değişken- moderatör değişken olarak adlandırabiliriz.

2.2 Araştırmanın Örnekleme

Araştırma, üniversite lisans eğitimlerine devam etmekte olan, şimdiye kadar minimum bir kez flört ilişkisini deneyimlemiş ve hali hazırda evlilik birlikteliği içerisinde bulunmayan 406'sı kadın, 38'i erkek toplamda 444 gönüllü katılımcıyla gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara ait demografik bilgilere Tablo 3.1'de yer verilmiştir.

2.3 Veri Toplama Araçları

Çalışmada katılımcıların cinsiyet, yaş, okumakta oldukları bölüm gibi demografik bilgilerini elde etmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmış olan 'Kişisel Bilgi Formu' kullanılmıştır. Çalışmaya katılım sağlayan gönüllülerin flört ilişkisindeki şiddete yönelik tutumlarını belirlemek için 'Flört Şiddeti Tutum Ölçeği (FŞTÖ)', benlik saygısı düzeylerini belirlemek için 'Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ)', kişilik özellikleri kapsamında bilgi sahibi olabilmek amacıyla ise 'Beş Faktör Kişilik Envanteri (BFKE)' kullanılmıştır.

2.3.1 Kişisel bilgi formu

Kişisel bilgi formu, çalışmaya gönüllülük esasına dayanarak katılan üniversite öğrencilerinin, demografik özelliklerini ölçmek ve şiddet öykülerini almak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Form soruları hazırlanırken, konu ile ilgili güncel alan yazın bilgileri ele alınarak özenli bir yaklaşım benimsenmiştir. Kişisel bilgi formu toplamda 14 sorudan oluşmaktadır. Formda katılımcılara cinsiyet, sınıf, yaşamının çoğunluğunu geçirdiği yer, anne-baba birlikteliği, ebeveyn eğitim düzeyi, algılanan ekonomik boyut gibi demografik bilgileri tespit etmeye yarayan sorular sorulmuştur. Aynı zamanda hazırlanan formda şimdiye kadar flört ilişkisi yaşayıp yaşamadığı, devam etmekte olan flört ilişkisi olup olmadığı, devam eden bir ilişki var ise süresi, geçmişteki ya da şimdiki flört ilişkilerinde flört şiddetine maruz kalıp kalmama durumu, algılanan flört şiddetinin sebebi gibi flört ilişkisine yönelik sorular sorulmuştur. Bununla birlikte aile içi şiddet durumunu ölçen; aile içi şiddete tanıklık etme, aile içi şiddete maruz kalma gibi sorulara da yer verilmiştir. Kişisel bilgi formu ekte yer almaktadır (Ek C).

2.3.2 Flört şiddeti tutum ölçeği

Flört şiddeti tutum ölçeği Terzioğlu ve arkadaşları (2016) aracılığıyla, flört ilişkilerinde kişilerin şiddete yönelik tutumlarını ölçmeye yönelik geliştirilmiş olan 5'li likert tipi bir ölçektir. Ölçek, 28 maddeden ve genel şiddet, fiziksel şiddet, ekonomik şiddet, duygusal şiddet ve cinsel şiddet olmak üzere 5 alt boyuttan oluşmaktadır. Araştırmada flört şiddeti tutum ölçeğinin alt boyutları ele alınmamış olup, flört şiddeti tutum ölçeğinin genel toplam puanı ele alınmıştır ve bu doğrultuda bulgular sunulmuştur. Flört şiddetine ilişkin tutum cümleleri, birey tamamen katılıyorsa '5', katılıyorsa '4', kararsızsa '3', katılmıyorsa '2', kesinlikle katılmıyorsa '1' puan alacak şekilde puanlandırılmıştır. Ölçekte bulunan 23 madde ters yönde puanlanmaktadır. Bu puanlama sonucuna göre ölçekte yer alan her bir madde için alınabilecek en yüksek puan 5, en düşük puan ise 1'dir. Ölçek puan ortalamasının 5'e yaklaşması bireylerin flört şiddetine yönelik sahip olduğu tutumlarının, flört şiddetini desteklemediğini göstermektedir (Terzioğlu ve ark., 2016). Testin geliştirilmesi için yürütülen analizlerde ölçeğin cronbach-alpha güvenirlik katsayısı 0.91 olarak belirtilmiştir. Ölçeği geliştiren araştırmacılar tarafından elde edilmiş olan güvenirlik katsayısı bulgusu, ölçeğin iç tutarlılık katsayısının yüksek, dolayısıyla Türk toplumu

için uygun ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir (Terzioğlu ve ark., 2016). Flört Şiddeti Tutum Ölçeği ekte yer almaktadır (Ek D).

2.3.3 Rosenberg benlik saygısı ölçeği

1965 yılında Morris Rosenberg tarafından kişilerin kendilerine olan saygılarını ölçmek amacıyla oluşturulan Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, 63 madde ve 12 alt ölçekten oluşur ve öz bildirim dayandır. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği'nin ülkemiz için geçerlik ve güvenilirlik çalışması Çuhadaroğlu tarafından 1986 yılında yapılmış olup, test-tekrar test güvenilirlik katsayısının .48, .79 arasında değiştiği bulunmuştur (Akt., Öklük 2018). Ölçeğin Cronbach-Alpha güvenilirlik katsayısı 0.88 olarak belirlenmiştir. Bu çalışmada, 12 alt ölçekten benlik saygısı alt ölçeği kullanılmıştır. Sorular 'çok doğru' ile 'çok yanlış' arasında derecelendirilen 4' lü likert tipindedir. Ölçekteki 1., 2., 4., 6. Ve 7. Sorularda çok doğru =4, doğru =3, yanlış =2, çok yanlış =1 şeklinde puanlanırken; 3., 5., 8., 9. ve 10. Sorularda çok doğru=1, doğru=2, yanlış=3, çok yanlış=4 şeklinde puanlanmaktadır. Ölçekten elde edilen puanın yüksek olması benlik saygısı düzeyinin de yüksekliğini ifade etmektedir. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ekte yer almaktadır (Ek E).

2.3.4 Beş faktör kişilik envanteri

Benet-Martinez ve John tarafından 1998 yılında geliştirilmiş olan Beş Faktör Kişilik Envanteri, 44 maddeden oluşmaktadır. Envanter, beş kişilik faktörü; 'Duygusal dengelilik, dışa dönüklük, deneyime açıklık, yumuşak başlılık ve sorumluluk boyutlarını etkin olarak ölçebilen bir veri toplama aracıdır. Ülkemizde Sümer ve Sümer (2005) tarafından geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılarak dilimize uyarlanmıştır. Ölçek, hiç katılmıyorum-tamamen katılıyorum arasında değişen, 5'li likert tipine sahiptir. Envanterin alt ölçeklerini belirten maddeler: Dışa Dönüklük (Extraversion): 1, 6, 11, 16, 21, 26, 31, 36; Öz Denetim/Sorumluluk (Conscientiousness): 3, 8, 13, 18, 23, 28, 33, 38, 43; Yumuşakbaşlılık (Agreeableness): 2, 7, 12, 17, 22, 27, 32, 37, 42; Gelişime Açıklık (Openness): 5, 10, 15, 20, 25, 30, 35, 40, 41, 44; Duygusal Dengelilik (Neuroticism): 4, 9, 14, 19, 24, 29, 34, 39'dur. 2., 6., 8., 9.,12., 18., 21., 23., 24.,27.,31., 34., 35.,37., 41. ve 43. Maddeler ise envanterin ters puanlanan maddeleridir. Türkiye örneklemini için yapılan çalışmada alt ölçekler için Cronbach-Alpha değerleri 0.64 ve 0.77 arasında

bulunmuştur (Demirkol, 2013). Beş Faktör Kişilik Envanteri ekte verilmiştir (Ek F).

2.4 Verilerin Toplanması

Bu araştırmada, bir adet onam formu (Ek B), üç adet ölçek ve kişisel bilgi formundan oluşan ölçek bataryasıyla elde edilen veriler, pandemi süreci göz önünde bulundurularak elektronik ortamda toplanmıştır. Ölçek bataryası ‘Google Forms’ aracılığıyla hazırlanarak üniversite öğrencilerinin oluşturduğu evrenden basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılarak katılımcılara ulaştırılmıştır. Ölçekler doldurulmaya başlanmadan önce araştırmaya gönüllü olarak katılan katılımcılardan bilgilendirilmiş onam formunu doldurmaları istenmiş olup ardından ölçekleri doldurmaları talep edilmiştir. Araştırmaya katılma kriterleri olarak belirtilen şimdiye kadar minimum bir kez flört ilişkisini deneyimlemiş olmak ve hali hazırda evlilik birlikteliği içerisinde olmamak onam formunda belirtilmiştir. Bu çalışma için flört şiddeti tanımı Sezer (2008) tarafından yapılmış olan, ‘flört ilişkisi yaşayan iki kişinin birbirine ya da bir kişinin diğer kişiye fiziksel, cinsel, ekonomik ya da psikolojik açıdan kasti olarak zarar vermesidir’ kabul edilmiş olup, katılımcıların flört şiddetine yönelik soruları bu tanıma göre cevaplandırmaları istenmiştir. Flört şiddetinin tanımı hem onam formunda hem de kişisel bilgi formunda flört şiddetine yönelik sorulardan hemen önce yer almıştır. Ölçeklerin doldurulması yaklaşık 30 dakika, verilerin toplanması ortalama 4 ay sürmüştür.

2.5 Verilerin Analizi

Bu çalışma, üniversite öğrencilerinin flört şiddetine yönelik tutumları ile benlik saygısı düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek ve bu ilişkiyi beş faktör kişilik analizi; dışa dönüklük, sorumluluk, yumuşak başlılık, deneyime açıklık, duygusal dengelilik alt boyutlarının her birinin nasıl düzenlediğini anlamak adına yapılmış, korelasyonel araştırma modelinde betimleyici ve kesitsel nitelikte nicel bir çalışmadır. Aynı zamanda aile içi şiddete maruz kalma ya da tanıklık etme durumuna göre benlik saygısının ve kişilik özelliklerinin farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir. Çalışmanın bağımlı değişkeni flört şiddetine yönelik tutumlar iken bağımsız değişkenleri benlik saygısı ve kişilik özellikleridir (beş faktör kişilik envanteri-dışa dönüklük, beş faktör kişilik envanteri-sorumluluk, beş faktör kişilik envanteri-yumuşak başlılık, beş faktör kişilik envanteri-deneyime açıklık, beş faktör kişilik

envanteri-duygusal dengelilik). Kişilik özellikleri değişkenini aynı zamanda düzenleyici değişken -ikinci düzey bağımsız değişken- moderatör değişken olarak adlandırabiliriz. Araştırmaya 406 kadın, 38 erkek toplamda 444 kişi katılmıştır ve yürütülen analizler doğrultusunda 444 katılımcının da verileri değerlendirilmiştir. Çalışmada, araştırma sorularına uygun olan istatistiksel yöntemler uygulanmıştır. Hipotez testleri gerçekleştirilmeden önce bağımlı değişken olan flört şiddetine yönelik tutumlar ve bağımsız değişkenler olan benlik saygısı ile kişilik özelliklerinin normal dağılım gösterip göstermedikleri betimsel istatistiklere dayanan Skewness-Kurtosis (çarpıklık-basıklık) değerlerine bakılarak incelenmiştir. Değişkenler arasındaki ilişkiler Pearson korelasyonu ve Process v4.0 (Andrew Hayes) eklentisi aracılığıyla düzenleyici model analizleri ile incelenmiştir. Ayrıca katılımcıların aile içi şiddete maruz kalma ya da tanıklık etme durumlarına göre benlik saygısı ve kişilik özelliklerinin farklılaşp farklılaşmadığı t testi uygulanarak analiz edilmiştir. Kişisel Bilgi Formunda yer alan diğer maddelere verilen cevaplarda gruplar arası sayı farkları fazla olduğundan gerçekçi sonuçlar elde edilemeyeceği için t testi ya da Anova testi uygulanmamasına karar verilmiştir.

Araştırmada elde edilen verilerin istatistiksel analizleri SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 20 paket programı ile gerçekleştirilmiştir ve Process v4.0 (Andrew Hayes) eklentisi kullanılmıştır. Güvenilirlik için yüzde 95 güven aralığında $p < 0.05$ anlamlılık düzeyi dikkate alınmıştır.

3. BULGULAR

Araştırmanın bu kısmında, gerçekleştirilmiş olan istatistiksel analiz bulgularının incelenmesi ve yorumlanması yer almaktadır.

3.1. Katılımcıların Genel Yapısına İlişkin Frekans Dağılımı

Çalışmaya 406 kadın, 38 erkek toplamda 444 üniversite öğrencisi katılmıştır. Değerlendirmeye daha önce ilişki deneyimi olan, 18-33 yaş aralığındaki üniversite öğrencileri alınmıştır. Katılımcıların Kişisel Bilgi Formu (EK-C) ile toplanan demografik bilgilerine göre frekans ve yüzdelik değerlerine Tablo 3.1’de yer verilmiştir.

Tablo 3.1: Katılımcıların Sosyo-Demografik Bilgileri

Değişkenler		n	%
Cinsiyet	Kadın	406	91.4
	Erkek	38	8.6
Sınıf	Hazırlık Sınıfı	18	4.1
	1. Sınıf	74	16.7
	2. Sınıf	99	22.3
	3. Sınıf	97	21.8
	4. Sınıf	156	35.1
Yaşanılan Yer	İl	370	83.3
	İlçe	66	14.9
	Kasaba	1	0.2
	Köy	7	1.6
Anne-Baba	Beraber	344	77.5
	Ayrı	69	15.5
	Anne Vefat	7	1.6
	Baba Vefat	23	5.2
	İkisi de Vefat	1	0.2
Annenin Eğitim Düzeyi	İlkokul	175	39.4
	Ortaokul	94	21.2
	Lise	117	26.4
	Üniversite	53	11.9
	Yüksek Lisans ve Üstü	5	1.1
Babanın Eğitim Düzeyi	İlkokul	115	25.9
	Ortaokul	99	22.3
	Lise	133	30
	Üniversite	82	18.5

	Yüksek Lisans ve Üstü	15	3.4
Ekonomik Algı	Düşük	85	19.1
	Orta	337	75.9
	Yüksek	22	5
Mevcut İlişki	Evet	239	53.8
	Hayır	205	46.2
Mevcut İlişki Süresi	İlişki Yok	192	43.2
	1 Yılden Az	118	26.6
	1-3 Yıl	99	22.3
	4 Yıl ve Üzeri	35	7.9
Flört İlişkisinde Şiddete Maruz Kalma	Evet	334	75.2
	Hayır	110	24.8
Flört Şiddeti Sebep	Kıskançlık	108	24.3
	Aldatma	7	1.6
	Güven Problemi	83	18.7
	Öfke Problemleri	44	9.9
	İletişim Problemleri	108	24.3
	Diğer	24	5.4
	Flört Şiddeti Yaşamadım	70	15.8
Aile İçinde Şiddete Tanıklık	Evet	233	52.5
	Hayır	211	47.5
Aile İçinde Şiddete Maruz Kalma	Evet	216	48.6
	Hayır	228	51.4

Katılımcılar cinsiyetlerini 406'sı (%91.4) kadın, 38'i (%8.6) erkek; sınıflarını 18'i (%4.1) hazırlık sınıfı, 74'ü (%16.7) 1. Sınıf, 99'u (%22.3) 2. Sınıf, 97'si (%21.8) 3. Sınıf, 156'sı (%35.1) 4. Sınıf; yaşamlarının çoğunluğunu geçirdikleri yeri 370'i (%83.3) il, 66'sı (%14.9) ilçe, 1'i (%0.2) kasaba, 7'si (%1.6) köy; anne-babalarını 344'ü (%77.5) beraber, 69'u (%15.5) ayrı, 7'si (%1.6) anne vefat, 23'ü (%5.2) baba vefat, 1'i (%0.2) ikisi de vefat; annelerinin mezuniyet durumunu 175'i (% 39.4) ilkokul, 94'ü (%21.2) ortaokul, 117'si (%26.4) lise, 53'ü (%11.9) üniversite, 5'i (%1.1) yüksek lisans ve üstü; babalarının mezuniyet durumunu 115'i (% 25.9) ilkokul, 99'u (%22.3) ortaokul, 133'ü (%30) lise, 82'si (%18.5) üniversite, 15'i (%3.4) yüksek lisans ve üstü; ekonomik algılarını 85'i (%19.1) düşük, 337'si (%75.9) orta, 22'si (%5) yüksek; mevcut ilişkilerini 239'u (%53.8) evet, 205'i (%46.2) hayır; mevcut ilişki sürelerini 192'si (%43.2) ilişki yok, 118'i (%26.6) 1 yıldan az, 99'u (%22.3) 1-3 yıl arası, 35'i (%7.9) 4 yıl ve üzeri; flört ilişkisinde şiddet uygulama durumlarını 155'i (%34.9) evet, 289'u (%65.1) hayır; flört ilişkisinde şiddete maruz kalma durumlarını 334'ü (%75.2) evet, 110'u (%24.8) hayır; flört ilişkisinde şiddete neden olduğunu düşündükleri sebebi 108'i (%24.3) kıskançlık, 7'i (%1.6) aldatma, 83'ü (%18.7) güven problemi, 44'ü (%9.9) öfke

problemleri, 108'i (%24.3) iletişim problemleri, 24'ü (%5.4) diğer sebepler, 70'i (%15.8) flört şiddeti yaşamadım; aile içinde şiddete tanık olma durumlarını 223'ü (%52.5) evet, 211'i (%47.5) hayır; aile içinde şiddete maruz kalma durumlarını 216'sı (%48.6) evet, 228'i (%51.4) hayır olarak belirtmişlerdir (Tablo 3.1).

3.2. Katılımcıların Ölçeklerden Aldıkları Puanlar ve Değişkenlerin Normallik Analizleri

Araştırmanın katılımcılarına ait ölçek puanlarına ilişkin analizlere ve normallik analizlerine Tablo 3.2'de yer verilmiştir.

Tablo 3.2: Katılımcıların Ölçeklerden Aldıkları Puanlar ve Değişkenlerin Normallik Analizleri

	Min-Max	Ort±SS	Çarpıklık	Basıklık
1. Flört Şiddeti Tutum Ölçeği	3.96-5	4.75±0.22	-1.33	1.82
2. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği	1.20-4	2.94±0.66	-0.29	-0.78
3. Beş Faktör Kişilik Envanteri	2.50-4.41	3.61±0.32	-0.51	1.14

Tablo 3.2 incelendiğinde; Flört Şiddeti Tutum Ölçeğinin puanları 3.96-5 arasında değişmekte olup ortalaması 4.75±0.22'dir; Rosenberg-Benlik Saygısı Ölçeğinin puanları 1.20-4 arasında değişmekte olup ortalaması 2.94±0.66'dır; Beş Faktör Kişilik Envanterinin puanları 2.50-4.41 arasında değişmekte olup ortalaması 3.61±0.32'dir.

Araştırmanın bağımlı değişkeni olan flört şiddetine yönelik tutumların ve bağımsız değişkenler benlik saygısı ile kişilik özellikleri puanlarının normal dağılım gösterip göstermedikleri, betimsel istatistiklere dayanan Skewness-Kurtosis (çarpıklık-basıklık) değerlerine bakılarak incelenmiştir. Skewness-Kurtosis (çarpıklık-basıklık) değerlerine bakıldığında flört şiddetine yönelik tutumların çarpıklık değeri -1.33, basıklık değeri 1.82; benlik saygısının çarpıklık değeri -0.29, basıklık değeri -0.78; kişilik özelliklerinin çarpıklık değeri -0.51, basıklık değeri 1.14 olarak saptanmıştır. Hipotez testlerin ve parametrik testlerin kullanımı için özellikle bağımlı değişkenlerin normal dağılım göstermesi beklenir. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin -2 ile +2 arasında bulunması dolayısıyla verilerin normal dağılım gösterdiği kabul edilmiştir (George & Mallery, 2010).

3.3. Flört Şiddetine Yönelik Tutum, Rosenberg-Benlik Saygısı ve Beş Faktör Kişilik Envanteri Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığını test etmek için Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Flört şiddetine yönelik tutum, rosenberg-benlik saygısı ve beş faktör kişilik envanterinin alt boyutları; beş faktör kişilik envanteri-dışa dönüklük, beş faktör kişilik envanteri-sorumluluk, beş faktör kişilik envanteri-yumuşak başlılık, beş faktör kişilik envanteri-deneyime açıklık, beş faktör kişilik envanteri-duygusal dengelilik değişkenleri analize dâhil edilmiştir. Regresyon analizlerinin uygulanabilmesi için bağımsız değişkenler ile bağımlı değişken arasında anlamlı bir ilişkinin bulunması gerekmektedir birlikte bağımsız değişkenler arasındaki korelasyon katsayısının mutlak değerinin 0.80 ve üzerinde (Garson, 2006) çıkmaması gerekmektedir. Korelasyon katsayılarının mutlak değerinin 0.80 altında çıkması, bağımsız değişkenler arasında çoklu bağlantı belirtisine rastlanmadığına işaret etmektedir ve regresyon analizi sayıtlarından birinin karşılandığını göstermektedir (Alpar, 2003). Değişkenler arasındaki ilişkiler ile ilgili analizlere Tablo 3.3'te yer verilmiştir.

Tablo 3.3: Flört Şiddetine Yönelik Tutum, Rosenberg-Benlik Saygısı ve Beş Faktör Kişilik Envanteri Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesine Yönelik Korelasyon Analizi

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1. FŞ	1						
2. R-BS	.054	1					
3. BF-DD	.058	.417**	1				
4. BF-ÖD	.037**	-.512**	-.289**	1			
5. BF-YB	.137**	.168**	.171**	-.341**	1		
6. BF-GA	.191**	.300**	.361**	.251**	.201**	1	
7. BF-DUD	.037	.512**	-.289**	.182**	-.341**	-.062	1

** $p < 0,01$, * $p < 0,05$: İstatistiksel olarak anlamlı; Korelasyon Analizi

Büyüköztürk (2011), korelasyon analizlerinin değerlendirilmesi yapılırken .00 ile .30 arasındaki değerlerin “düşük” olduğunu .31 ile .70 arasındaki değerlerin “orta” olduğunu .71 ve üzerindeki değerlerin ise “yüksek” olduğunu ve bu şekilde bir yorumun doğru olacağını belirtmiştir.

Flört şiddeti ile beş faktör kişilik envanteri-öz denetim alt boyutu arasında düşük düzeyde pozitif yönlü ($r=.037, p<.01$), flört şiddeti ile beş faktör kişilik envanteri-yumuşak başlılık alt boyutu arasında düşük düzeyde pozitif yönlü ($r=.137, p<.01$), flört şiddeti ile beş faktör kişilik envanteri-gelişime açıklık alt boyutu arasında düşük düzeyde pozitif yönlü ($r=.191, p<.01$) istatistiksel olarak anlamlı korelasyon saptanmıştır (Tablo 3.3).

Bağımsız değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek adına korelasyon matrisi incelenmiş olup, bağımsız değişkenler arasında 0.80 ve üzerinde bir korelasyon değerinin olmadığı saptanmıştır (Tablo 3.3). Bununla birlikte araştırmanın bağımlı değişkeni Flört Şiddetine Yönelik Tutumlar ile bağımsız değişkenler Rosenberg-Benlik Saygısı, Beş Faktör Kişilik Envanteri-Dışa Dönüklük ve Beş Faktör Kişilik Envanteri-Duygusal Dengelilik alt boyutları arasında herhangi bir ilişki tespit edilememiştir (Tablo 3.3).

3.4 Flört Şiddetine Yönelik Tutum ve Rosenberg-Benlik Saygısı Arasındaki İlişkide Beş Faktör Kişilik Envanteri Alt Boyutlarının Düzenleyici Rolünün Sınanması

Beş faktör kişilik envanteri alt boyutlarının her birinin flört şiddetine yönelik tutumlar ile benlik saygısı ilişkisinde düzenleyici rolü olup olmadığını test etmek amacıyla SPSS Process Macro eklentisi içerisindeki Model 1 aracılığı ile moderasyon analizi gerçekleştirilmiştir. Regresyon analizi içerisinde çoklu bağlantı sorunu oluşmaması adına bağımsız değişken benlik saygısı puanları ve düzenleyici değişkenler; beş faktör kişilik envanteri-dışa dönüklük, beş faktör kişilik envanteri-öz denetim, beş faktör kişilik envanteri-yumuşak başlılık, beş faktör kişilik envanteri-gelişime açıklık ve beş faktör kişilik envanteri-duygusal dengelilik alt boyut puanları standardize edilerek bu değişkenler üzerinden analiz yapılmıştır. Flört şiddetine yönelik tutumlar toplam puanı ile benlik saygısı ilişkisinde beş faktör kişilik envanteri; dışa dönüklük, öz denetim, yumuşak başlılık, gelişime açıklık ve duygusal dengelilik alt boyutlarının her birinin düzenleyici rolü tek tek incelenip beş adet düzenleyici değişken model analizi yapılmıştır. Düzenleyici değişken analizlerine ait anlamlılık değerleri Tablo 3.4'te verilmiştir.

Tablo 3.4: Düzenleyici Değişken Analizi Anlamlılık Değerleri

Sınanan Modeller			Tüm Model Anlamlılık	Düzenleyici Etki Anlamlılık
Bağımsız Değişken	Düzenleyici Değişken	Bağımlı Değişken		
RBS	BFK-DD	FŞ	> .05	.74
RBS	BFK-ÖD	FŞ	> .05	.61
RBS	BFK-YB	FŞ	< .05*	.20
RBS	BFK-GA	FŞ	< .05*	.03*
RBS	BFK-DUD	FŞ	< .05*	.00*

*istatistiksel olarak anlamlı değerleri ifade etmektedir

Flört şiddeti, benlik saygısı ve beş faktör kişilik envanteri-dışa dönüklük alt boyutunun dahil edildiği ilk modele aşağıda yer verilmiştir (Tablo 3.5).

Tablo 3.5: Düzenleyici Değişken Analizi Model 1

Değişken	<i>b</i>	<i>SH</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	LLCI	ULCI
RBS	.01	.01	0.70	.49	-.014	.031
BFK-DD	.01	.01	0.85	.40	-.013	.033
RBS*BFK-DD	.00	.01	0.34	.74	-.016	.023

Flört şiddeti, benlik saygısı ve beş faktör kişilik envanteri-dışa dönüklük alt boyutunun dahil edildiği ilk modelde (Tablo 3.5), tüm model istatistiksel olarak anlamsız bulunmuştur ($p>.05$). Etkileşimin eklenmesi Model 1'de anlamlı bir değişim yaratmamıştır ($p>.05$). Benlik saygısı ile flört şiddetine yönelik tutum düzeyleri ve beş faktör kişilik envanteri-dışa dönüklük alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilemediği için (Tablo 3.3) elde edilen bu bulgu anlaşılabilir.

Flört şiddeti, benlik saygısı ve beş faktör kişilik envanteri-öz denetim alt boyutunun dahil edildiği ikinci modele aşağıda yer verilmiştir (Tablo 3.6).

Tablo 3.6: Düzenleyici Değişken Analizi Model 2

Değişken	<i>b</i>	<i>SH</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	LLCI	ULCI
RBS	.00	.01	0.32	.75	-.019	.026
BFK-ÖD	.02	.01	1.80	.07	-.002	.043
RBS*BFK-ÖD	.01	.01	0.51	.61	-.016	.027

Flört şiddeti, benlik saygısı ve beş faktör kişilik envanteri-öz denetim alt boyutunun dahil edildiği ikinci modelde (Tablo 3.6), tüm model istatistiksel olarak anlamsız bulunmuştur ($p > 0.05$). Etkileşimin eklenmesi Model 2’de anlamlı bir değişim yaratmamıştır ($p > 0.05$). Benlik saygısı ile flört şiddetine yönelik tutum düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilemediği için (Tablo 3.3) elde edilen bu bulgu anlaşılabilir. Benlik saygısı ile beş faktör kişilik envanteri-öz denetim alt boyutu düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki (Tablo 3.3) tespit edilmesine rağmen beş faktör kişilik envanteri-öz denetim alt boyutunun düzenleyici olarak bir etkisi bulunamamıştır.

Flört şiddeti, benlik saygısı ve beş faktör kişilik envanteri-yumuşak başlılık alt boyutunun dahil edildiği üçüncü modele aşağıda yer verilmiştir (Tablo 3.7).

Tablo 3.7: Düzenleyici Değişken Analizi Model 3

Değişken	<i>b</i>	<i>SH</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	LLCI	ULCI
RBS	.01	.01	0.80	.43	-.012	.030
BFK-YB	.03	.01	2.66	.01	.007	.049
RBS*BFK-YB	-.02	.01	-1.28	.20	-.034	.007

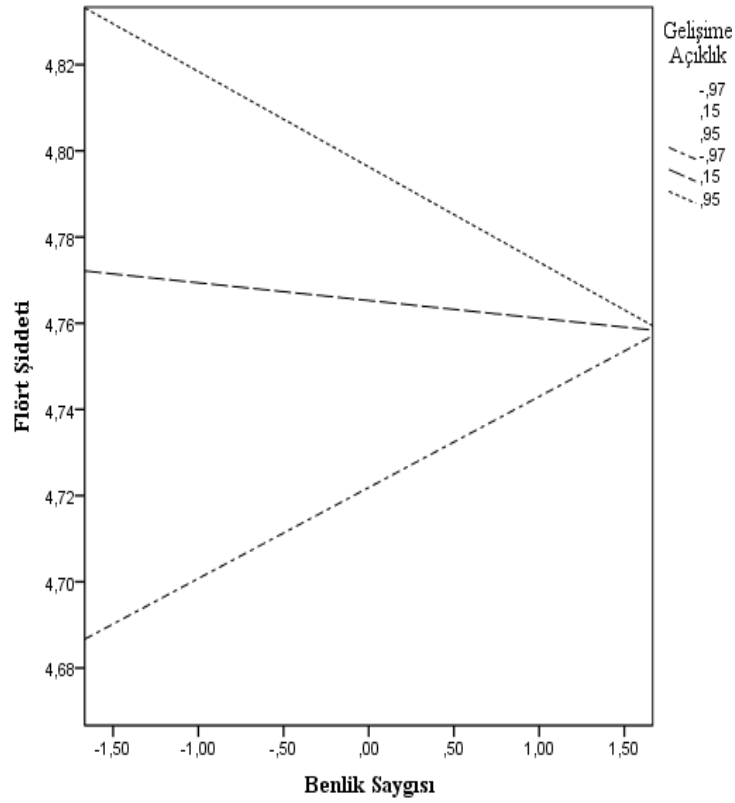
Flört şiddeti, benlik saygısı ve beş faktör kişilik envanteri-yumuşak başlılık alt boyutunun dâhil edildiği üçüncü modelde (Tablo 3.7), tüm model istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($R^2 = .023$, $F [3,440] = 3.503$, $p < .05$). Modelde, benlik saygısının katkısı bulunmazken ($p = .43$) beş faktör kişilik envanteri-yumuşak başlılık alt boyutu ($b = .03$, $t (454) = 2.66$, $p < .05$) flört şiddetine yönelik tutumların anlamlı ve pozitif yordayıcısı olarak bulunmuştur. Etkileşimin eklenmesi Model 3’te anlamlı bir değişim yaratmamıştır ($p = .20$). Başka bir ifadeyle beş faktör kişilik envanteri-yumuşak başlılık alt boyutu düzeyindeki değişim, benlik saygısı ile flört şiddetine yönelik tutum ilişkisini etkilememektedir.

Flört şiddeti, benlik saygısı ve beş faktör kişilik envanteri-gelişime açıklık alt boyutunun dahil edildiği dördüncü modele aşağıda yer verilmiştir (Tablo 3.8).

Tablo 3.8: Düzenleyici Değişken Analizi Model 4

Değişken	<i>b</i>	<i>SH</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	LLCI	ULCI
RBS	-.00	.01	-.07	.95	-.022	.020
BFK-GA	.04	.01	3.58	.00	.017	.060
RBS*BFK-GA	-.02	.01	-2.25	.03	-.042	-.003

Flört şiddeti, benlik saygısı ve beş faktör kişilik envanteri-gelişime açıklık alt boyutunun dahil edildiği dördüncü modelde (Tablo 3.8), tüm model istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($R^2 = .047$, $F [3,440] = 3.503$, $p < .001$). Modelde, benlik saygısının katkısı bulunmazken ($p = .95$) beş faktör kişilik envanteri-gelişime açıklık alt boyutu ($b = .04$, $t (448) = 3.58$, $p < .001$) flört şiddetine yönelik tutumların anlamlı ve pozitif yordayıcısı olarak bulunmuştur. Etkileşimin eklenmesi Model 4'te anlamlı bir değişim yaratmakta olup ilave olarak modelde yüzde 1.09'luk bir oranda değişimi açıklamaktadır (R^2 değişim = .01, $F [1,440] = 5.047$, $p = .03$). Beş faktör kişilik envanteri-gelişime açıklık alt boyutunun, benlik saygısı ve flört şiddetine yönelik tutum ilişkisini negatif yönde anlamlı olarak düzenlediği görülmüştür ($b = -.02$, $t = -2.25$, $p = .03$). Fakat beş faktör kişilik envanteri-gelişime açıklık alt boyutunun düzenleyici etkisi yalnızca benlik saygısı ile etkileşime girdiğinde ortaya çıkmaktadır, beş faktör kişilik envanteri-gelişime açıklık alt boyutu tek başına anlamlı bulunamamıştır ($p > .05$).

Şekil 3.1: Beş Faktör Kişilik Envanteri-Gelişime Açıklık Alt Boyutunun Flört Şiddeti ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkide Düzenleyici Rolü

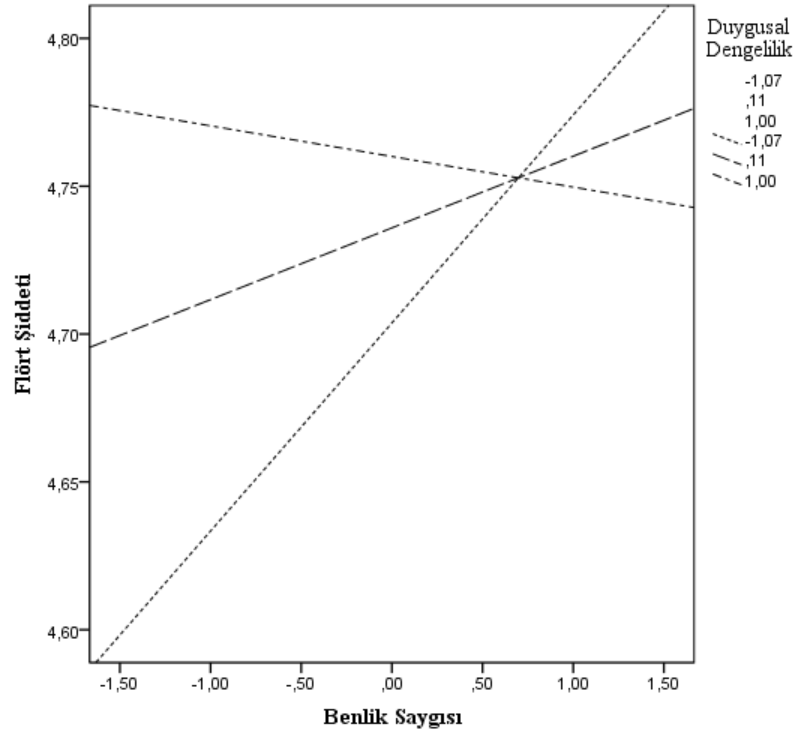
Flört şiddeti, benlik saygısı ve beş faktör kişilik envanteri-duygusal dengelilik alt boyutunun dahil edildiği son modele aşağıda yer verilmiştir (Tablo 3.9).

Tablo 3.9: Düzenleyici Değişken Analizi Model 5

Değişken	<i>b</i>	<i>SH</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	LLCI	ULCI
RBS	.03	.01	2.38	.02	.005	.052
BFK-DUD	.03	.01	2.24	.03	.003	.051
RBS*BFK-DUD	-.04	.01	-3.84	.00	-.059	-.019

Flört şiddeti, benlik saygısı ve beş faktör kişilik envanteri-duygusal dengelilik alt boyutunun dahil edildiği beşinci modelde (Tablo 3.9), tüm model istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($R^2 = .041$, $F [3,440] = 6.218$, $p < .001$). Modelde, benlik saygısı ($b = .03$, $t (412) = 2.38$, $p < .05$) flört şiddetine yönelik tutumların anlamlı ve pozitif yordayıcısı, beş faktör kişilik envanteri-duygusal dengelilik alt boyutu ($b = .03$, $t (412) = 2.24$, $p < .05$) flört şiddetine yönelik tutumların anlamlı ve pozitif yordayıcısı olarak bulunmuştur. Etkileşimin eklenmesi Model 5'te anlamlı bir değişim yaratmakta olup ilave olarak modelde yüzde 3.21'lik bir oranda değişimi

açıklamaktadır (R^2 değişim = .03, $F [1,440] = 14.717$, $p < .001$). Beş faktör kişilik envanteri-duygusal dengelilik alt boyutunun, benlik saygısı ve flört şiddetine yönelik tutum ilişkisini negatif yönde anlamlı olarak düzenlediği görülmüştür ($b = -.04$, $t = -3.84$, $p < .001$). Fakat beş faktör kişilik envanteri-duygusal dengelilik alt boyutunun düzenleyici etkisi ortalamadan 1 standart sapma düşük değeri ($ss = -1.07$) için anlamlı ($b = .07$, $t = 4.04$, $p < .001$) ve ortalama değeri ($ss = .11$) için anlamlı ($b = .02$, $t = 2.03$, $p < .05$) bulunmuştur. Bu sonuç, ortalamadan 1 standart sapma yüksek değeri ($ss = 1.00$) için anlamlı bulunamamıştır ($p > .05$).

Şekil 3.2: Beş Faktör Kişilik Envanteri-Duygusal Dengelilik Alt Boyutunun Flört Şiddeti ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkide Düzenleyici Rolü

3.5. Ölçek Puanları ile Aile İçi Şiddete Tanıklık Etme ve Maruz Kalma Durumları Arasındaki İlişkilere Dair Bulgular

Katılımcıların aile içi şiddete tanıklık etme ve maruz kalma durumlarına göre Rosenberg-Benlik Saygısı puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığı t testi uygulanarak analiz edilmiştir. Sonuçların bulunduğu tablo aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.10: Katılımcıların Rosenberg-Benlik Saygısı Puanlarının Aile İçi Şiddete Tanıklık Etme ve Maruz Kalma Durumlarına Göre İncelenmesi

	Cevaplar	N	Ort.	SS	t	p
Aile içi şiddete tanıklık etme	Evet	233	2.87	0.65	-2.469	0.014
	Hayır	211	3.02	0.65		
Aile içi şiddete maruz kalma	Evet	216	2.76	0.67	-5.730	0.000
	Hayır	228	3.11	0.59		

Katılımcıların Rosenberg-Benlik Saygısı puanlarının sosyo-demografik bilgi formundan elde edilen aile içi şiddete tanıklık etme ve aile içi şiddete maruz kalma ortalamalarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını saptamak amacıyla t testi uygulanmıştır. Yapılan analiz neticesinde aile içi şiddete tanıklık edenler (Ort=2.87, SS=0.65) ile etmeyenlerin (Ort=3.02, SS=0.65) Rosenberg-Benlik Saygısı puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu; aynı şekilde aile içi şiddete maruz kalanlar (Ort=2.76, SS=0.67) ile kalmayanların (Ort=3.11, SS=0.59) Rosenberg-Benlik Saygısı puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır ($p<.05$). Ölçekten elde edilen puanların yüksekliği benlik saygısı düzeyinin de yüksekliğini belirtmektedir. Bu sonuçlardan ve tanımdan yola çıkarak aile içi şiddete tanıklık etmeyenlerin edenlere göre; aile içi şiddete maruz kalmayanların kalanlara göre Rosenberg-Benlik Saygısı ortalamalarının daha yüksek olduğu ve de aile içi şiddete tanıklık edenlerin etmeyenlere göre; aile içi şiddete maruz kalanların kalmayanlara göre benlik saygısı puanlarının daha düşük olduğunu ifade edebiliriz (Tablo 3.10).

Katılımcıların aile içi şiddete tanıklık etme ve maruz kalma durumlarına göre Beş Faktör Kişilik Envanteri puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığı t testi uygulanarak analiz edilmiştir. Sonuçların bulunduğu tablo aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.11: Katılımcıların Beş Faktör Kişilik Envanteri Puanlarının Aile İçi Şiddete Tanıklık Etme ve Maruz Kalma Durumlarına Göre İncelenmesi

	Cevaplar	N	Ort.	SS	t	p
Aile içi şiddete tanıklık etme	Evet	233	3.60	0.29	-0.305	0.760
	Hayır	211	3.61	0.35		
Aile içi şiddete maruz kalma	Evet	216	3.60	0.30	-0.272	0.786
	Hayır	228	3.61	0.34		

Katılımcıların Beş Faktör Kişilik Envanteri puanlarının sosyo-demografik bilgi formundan elde edilen aile içi şiddete tanıklık etme ve aile içi şiddete maruz kalma ortalamalarına göre farklılaşp farklılaşmadığını saptamak amacıyla t testi uygulanmıştır. Yapılan analiz neticesinde aile içi şiddete tanıklık edenler (Ort=3.60, SS=0.29) ile etmeyenlerin (Ort=3.61, SS=0.35) Beş Faktör Kişilik Envanteri puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı; aynı şekilde aile içi şiddete maruz kalanlar (Ort=3.60, SS=0.30) ile kalmayanların (Ort=3.61, SS=0.34) Beş Faktör Kişilik Envanteri puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı saptanmıştır ($p>.05$).

4. TARTIŞMA

Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin flört şiddeti ve flört şiddetine yönelik tutumları ile benlik saygısı ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın bağımsız değişkeni olan kişilik özellikleri aynı zamanda moderatör-ikinci bağımsız değişken-düzenleyici değişken olarak kabul edilmiş olup, üniversite öğrencilerinin flört şiddetine yönelik tutumları ile benlik saygısı düzeyleri arasındaki ilişkiler incelenirken kişilik özelliklerinin beş alt boyutunun düzenleyici rolü ele alınarak incelenmiştir. Değişkenler arasındaki ilişkiler Pearson korelasyonu ve düzenleyici model analizleri desteği ile incelenmiş olup, ortaya çıkan bulgular literatür desteği ile tartışılmıştır.

4.1. Flört Şiddetine Yönelik Tutum, Rosenberg-Benlik Saygısı ve Beş Faktör Kişilik Envanteri Düzeyleri Arasındaki İlişkilere Dair Bulguların Tartışılması

Araştırmada toplanan veriler ve elde edilen istatistik sonuçları neticesinde katılımcıların Flört Şiddeti Tutum Ölçeğinden en yüksek 5 puan üzerinden ortalama 4.75 puan aldıkları ve sonuç olarak katılımcıların büyük bir kısmının flört şiddetini desteklemediği sonucuna ulaşılrken aynı zamanda katılımcıların Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeğinden ise en yüksek 4 puan üzerinden 2.94 puan olarak benlik saygısı düzeylerinin yüksek olduğu elde edilmiştir (Bkz., Tablo 3.2). Yani araştırmada sonuç olarak, katılımcıların benlik saygısı düzeylerinin yüksek çıktığı ve katılımcıların flört şiddetine yönelik tutumlarının, flört şiddetini desteklemediği bulgusuna ulaşılrken yapılan korelasyon analizi sonucuna göre (Bkz., Tablo 3.3) benlik saygısı ve flört şiddetine yönelik tutum arasında bir ilişki bulunamamıştır. Bu doğrultuda H_1 hipotezi reddedilmiştir.

Araştırmanın bağımlı değişkeni olan flört şiddetine yönelik tutumlar ile bağımsız değişkeni olan benlik saygısı değişkenlerine ve birbirlerini hangi doğrultuda etkilediklerine dair açıklamalar literatür kısmında belirtilmiştir (Diaz-Aguado, M. J. ve Martinez, R. 2014). Alan yazında da görüldüğü üzere benlik saygısı ile flört şiddetine yönelik tutumlar arasında birbirlerini etkilediklerine ve birbirleri arasında

ilişki olduğuna dair çokça kaynak mevcuttur. Mermertaş (2020)' ın belirttiği üzere flört şiddeti bireylerin benlik saygısı düzeylerini etkilemekte ve benlik saygısı düzeyi düşük olan kişilerin, benlik saygısı düzeyi yüksek olan kişilere oranla daha fazla agresif tavırlar sergilemekte oldukları ve stresle başa çıkmada daha fazla zorlandıkları görülmektedir. Benzer sonuçlara sahip başka bir çalışmada ise benlik saygısının flört ilişkisinde bireyi şiddete yönelten temel nedenlerden biri olduğu (Yıldırım ve Terzioğlu, 2018) düşük benlik saygısına sahip olan kişilerin şiddeti daha fazla destekledikleri ve sorunların çözümünde şiddete yöneldikleri vurgulanmaktadır (Diaz- Aguado ve Martinez,2014). Yıldırım (2016) da benzer bir sonuç ortaya koyarak, benlik saygısı düşük öğrencilerin flört şiddetini daha fazla desteklemekte olmaları durumunu benlik saygısı düşük düzeyde olan öğrencilerin yüksek düzeyde olan öğrencilere oranla daha fazla agresif tutumda olmaları ve problem, stres, zorluk durumlarında duygu kontrollerini yapabilmeleri noktasında zorlanmaları ve bu durumun duygusal dengelilik durumu ile ilişkili olarak şiddete eğilim gösterme durumu ile ilişkilendirmiştir. Görüldüğü üzere araştırmadan elde edilen bulgu, literatürden farklılaşmaktadır.

Fakat araştırmamızdan elde edilen, katılımcıların benlik saygısı ile flört şiddetine yönelik tutumları arasında ilişki olmaması sonucu ile yakından ilişkili olan benlik saygısı ile flört şiddeti arasında ilişki olmamasına dair bulgulara rastlanmıştır. Literatürde benlik saygısı ile flört şiddeti arasında anlamlı bir ilişki olduğunu gösteren çalışmalar sayıca fazla olsa da ilişki olmadığını gösteren çalışmalar da mevcuttur. Örneğin Gossel (2008), yaptığı çalışmada benlik saygısı ile flört şiddeti arasında anlamlı bir ilişki olmadığını ortaya koymuştur. Yapılan bu çalışmada benlik saygısının şiddete uğrama, şiddetin sıklığı, şiddet mağduru olma ya da şiddeti uygulayan kişi olma ile herhangi bir ilişki tespit edilememiştir. Aynı şekilde Craver (1999)'de yaptığı çalışmasında üniversite öğrencisi olan kadın katılımcıların flört ilişkilerinde maruz kaldıkları şiddet ile benlik saygıları arasında anlamlı bir ilişki olmadığını ortaya koymuştur. Görüldüğü üzere araştırmamız bulgusu ile yakından ilişkili olsa dahi, bulgularımızın literatür sonuçlarından farklılaştığı görülmektedir. Bu noktada ortaya çıkan farklılığın, katılımcıların %91.4'lük oranının kadın katılımcı olmasından, katılımcıların %75.2'sinin flört ilişkisinde şiddete maruz kaldığını belirtmesinden ve katılımcıların %52.5 'inin aile içinde şiddete tanıklık ettiğini belirtmesinden kaynaklandığı çünkü cinsiyet faktörü ile flört ilişkisinde şiddete

maruz kalma ve aile içinde şiddete tanıklık etme durumlarının, benlik saygısı ve flört şiddetine yönelik tutum düzeyleri ile yakından ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın bağımlı değişkeni olan flört şiddetine yönelik tutumlar ile araştırmanın 2. bağımsız değişkeni ve aynı zamanda düzenleyici değişkeni olan beş faktör kişilik özellikleri arasındaki ilişkilere dair literatür destekli açıklamalar literatür bölümünde belirtilmiştir (Bilginer ve ark. 2013). Kişilik faktörünün oluşmasında hem çevresel hem de ailesel faktörlerin etkili olduğuna değinilmiştir. Gerek ailede ki kişilerin gerek çevrede ki kişilerin sahip oldukları tutumların kişinin yetişmesinde, gelişmesinde ve özellikle kişiliğinin temellerini oluşturmasında büyük bir öneme sahip olduğu vurgusu yapılmıştır. Bu doğrultuda literatür kısmında da belirtildiği üzere, sahip olunan ailenin ve çevrenin şiddete karşı sergiledikleri ve sahip oldukları tutumların doğrudan bireyin de tutumlarını, düşüncelerini, davranışlarını ve kişilik örüntüsünü etkileyebileceği belirtilebilir. Araştırmada elde edilen istatistik sonuçlarına göre ele alınan bulgular neticesinde, beş faktör kişilik özellikleri alt boyutlarından olan dışadönüklük ve duygusal dengelilik alt boyutlarının, araştırmanın bağımlı değişkeni olan flört şiddetine yönelik tutumlar ile ilişkisinin olmadığı fakat beş faktör kişilik özellikleri alt boyutlarından olan sorumluluk/öz denetim, yumuşak başlılık ve gelişime açıklık alt boyutlarının flört şiddetine yönelik tutumlar ile düşük düzeyde pozitif yönlü ilişkilerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Bkz., Tablo 3.3). Bu başlık altında sadece dışadönüklük ve duygusal dengelilik alt boyutları ile flört şiddetine yönelik tutumlar arasında herhangi bir ilişkinin tespit edilememesi ve sorumluluk/öz denetim, yumuşak başlılık ve gelişime açıklık alt boyutlarının flört şiddetine yönelik tutumlar ile arasında düşük düzeyde pozitif yönlü ilişki tespit edilme durumu tartışılacak olup, beş faktör kişilik özellikleri alt boyutlarının düzenleyici rolleri ayrı başlık altında yorumlanacaktır.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre flört şiddetine yönelik tutumlar ile beş faktör kişilik özellikleri dışadönüklük ve duygusal dengelilik alt boyutları arasında ilişki bulunamadığı sonucuna ulaşılmıştır (Bkz., Tablo 3.3). Alan yazına bakıldığında ise şiddete yönelik eğilim ile duygusal dengelilik ve dışadönük kişilik yapıları arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunduğu dair sonuçlara ulaşılmıştır. Örneğin Karaarslan (2017), duygusal dengelilik ve dışadönüklük kişilik yapılarının davranış düzeyi arttıkça fiziksel saldırganlık, sözel saldırganlık, kızgınlık, hasımlık ve dolaylı saldırganlık şiddet davranışı düzeylerinin azaldığını belirtmiştir. Benzer bir

çalışmada Dayıoğlu(2017), dışadönüklük kişilik özelliğinden yüksek puan alan kişilerin sözel saldırganlık puanlarından düşük puan aldıklarını belirtirken, duygusal dengelilik kişilik özelliğinden yüksek puan alan kişilerin ise düşmanlık puanlarının düşük olduğunu belirtmiştir. Dışadönük kişilerin, konuşkan, cesur ve girişken olmaları ve duygusal dengeli kişilerin, sakin kalabilen, uyum gösteren yapıları olmasından dolayı dışadönüklük ve duygusal dengeli kişilerin şiddete eğilimlerinin olmaması beklenen bir sonuçtur. Bu noktada elde edilen bulguların literatur ile tutarlı olmadığı gözükmemektedir.

Araştırma sonucunda elde edilen diğer bir bulguda ise flört şiddetine yönelik tutumlar ile beş faktör kişilik özellikleri yumuşak başlılık, gelişime açıklık ve sorumluluk/öz denetim alt boyutları arasında düşük düzeyde pozitif yönlü ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Bkz., Tablo 3.3). Yani bu araştırmada flört şiddetine yönelik tutum puanlarının yüksek olması ile doğru orantılı olarak yumuşak başlılık, gelişime açıklık ve sorumluluk/öz denetim alt boyutları puanlarının da yüksekliğinden söz edilebilir. Araştırmada ölçme aracı olarak kullanılan Flört Şiddeti Tutum Ölçeğinde alınan ölçek puanının yükselmesi, kişilerin flört şiddetini desteklemediklerini göstermektedir. Bu doğrultuda yumuşak başlı, gelişime açık ve öz denetimi yüksek kişilerin de flört şiddetini desteklemedikleri sonucuna ulaşılabilir. Bu sonuç literatürdeki diğer araştırma bulguları ile de desteklenmektedir. Benzer şekilde Karaarslan (2017)' da araştırmasında, yumuşak başlılık ve sorumluluk kişilik yapıları düzeyi arttıkça fiziksel saldırganlık, kızgınlık, hasımlık ve dolaylı saldırganlık şiddet davranışı düzeylerinin azaldığı sonucuna ulaşmıştır. Aynı zamanda gelişime açık olmama, fiziksel saldırganlık, sözel saldırganlık ve hasımlık arasında pozitif yönlü, anlamlı ilişki olduğunu, gelişime açık olmama kişilik özelliği arttığında fiziksel saldırganlık, sözel saldırganlık ve hasımlık saldırganlık davranışı türlerinin de arttığı sonucuna ulaşmıştır. Başka bir araştırmada ise Sharpe ve Desai (2001), şiddet tutumu ile öz disiplinsizlik arasında yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu sonuç literatürde kuramsal olarak da desteklenmektedir. Buss ve Perry (1992), kişilik özelliklerinden sorumluluk, yumuşak başlılık ve gelişime açıklığın negatif ekseninde bulunan öz disiplinsizlik, düşmanlık ve yeniliğe kapalı olma arttıkça, kavgacı ve düşmanca tavırların arttığını belirtmektedir. Yapılan literatür incelemeleri sonucu alan yazında da belirtildiği üzere öz denetim, yumuşak başlılık ve gelişime açıklık alt boyutları kişilerin insancıl

yönlerine vurgu yapar ve bu alt boyutların düzeyi yüksek olan bireyler sevecen, yardım eden, hoşgörölü ve işlerini bir plan doğrultusunda devam ettiren planlı, kararlı, mucit, maceracı, sanata karşı ilgili, üretici kişiler şeklinde tanımlanmaktadır (Somer ve ark., 2002, akt. Güney, 2018). Hoşgörü ve merhamet sahibi olan, insanları seven, planlı, kararlı, mucit, maceracı, sanata karşı ilgili, üretici kişilerin ise şiddete yönelik tutumlarının olumsuz olması ve bu kişilerin şiddeti desteklememesi beklenen bir sonuçtur.

4.2. Beş Faktör Kişilik Özellikleri Alt Boyutlarının Flört Şiddeti ve Flört Şiddetine Yönelik Tutumlar ile Benlik Saygısı Değişkenleri Açısından Düzenleyici Rolüne İlişkin Bulguların Tartışılması

Bu başlıkta beş faktör kişilik özellikleri alt boyutlarının flört şiddeti ve flört şiddetine yönelik tutumlar ile benlik saygısı değişkenleri açısından düzenleyici rolüne ilişkin bulgular literatürdeki diğer araştırma bulgularıyla karşılaştırılmaktadır.

Araştırma sonucunda beş faktör kişilik özelliklerinden dışadönüklük, sorumluluk/öz denetim ve yumuşak başlılık alt boyutlarının, benlik saygısı ve flört şiddetine yönelik tutum arasındaki ilişkiye düzenleyici bir etki yapmadığı ancak gelişime açıklık ve duygusal dengelilik alt boyutlarının ise benlik saygısı ve flört şiddetine yönelik tutum arasındaki ilişkiye düzenleyici bir etki yaptığı görülmüştür. Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlara göre H₂, H₃, H₄ hipotezleri reddedilmiş olup, H₅ ve H₆ hipotezleri ise kabul edilmiştir.

Literatürde kişilik özelliklerinin, bireyin benlik saygısının oluşmasında temel parametrelerden birisi olduğu ve kişilik özelliklerinin benlik saygısını açıklamada belirleyici olduğu ifade edilmektedir (Shackelford ve Michalsk , 2011). Nitekim Çelikbaş ve arkadaşları (2019) araştırmalarında beş faktör kişilik tipolojisinde yer alan bütün alt boyutların benlik saygısıyla anlamlı düzeyde ilişkide olduğunu ortaya koymuştur. Başka bir araştırmada ise Farmer ve arkadaşları (2001) deneyime açıklık ve uyumluluk alt boyutlarıyla benlik saygısı arasında düşük düzeyde yumuşak başlılık ve duygusal dengelilik ile yüksek düzeyde ilişki olduğunu ortaya koymuşlardır. Benzer şekilde literatürde benlik saygısının da flört ilişkisinde bireyi şiddete yönelten temel nedenlerden biri olduğu (Yıldırım ve Terzioğlu, 2018) düşük benlik saygısına sahip olan kişilerin şiddeti daha fazla destekledikleri ve sorunların çözümünde şiddete yöneldikleri vurgulanmaktadır (Diaz- Aguado ve Martinez,2014).

Benlik saygısı yüksek olan kişiler toplum içerisinde kendisini değerli görmekte ve kendisine saygı duymaktadırlar. Diğer taraftan benlik saygısı düşük olan kişiler ise kendisini önemsiz görmektedirler (Hamarta vd., 2009). Benlik saygısı düşük olan kişiler yüksek benlik saygısına sahip olan kişilere kıyasla daha izole ve çökkün bir yaşantı sürmektedirler. Benlik saygısı yüksek olan kişiler ise daha pozitif duygular içinde bir yaşam sürmektedirler (Rosenberg,1965).

Gelişime açıklık ve duygusal dengeliliğin pozitif duygularla güçlü bir ilişki içerisinde olduğu dikkate alındığında araştırmamız sonucunda elde edilen, gelişime açıklık ve duygusal dengelilik alt boyutlarının, benlik saygısı ve flört şiddetine yönelik tutum arasındaki ilişkiye düzenleyici bir etki yaptığına dair olan bulgular açıkça anlaşılır niteliğe kavuşmaktadır. Buna göre bu kişilik boyutları bireyin insancıl yönlerine vurgu yapar ve bu alt boyutların düzeyi yüksek olan ne istediğini bilen, kolaylıkla sinirlenmeyen, yüksek özgüvenli, kararlı, planlı, çözümsel, iyimser, yeni fikirler üretmekten hoşlanan bireylerdir (Somer ve ark., 2020, akt. Güney, 2018). Dolayısıyla ne istediğini bilen, kararlı, yüksek özgüvenli, çözümsel, iyimser, kişilerin şiddete yönelik olumsuz tutum sergilemesi ve bu kişilerin şiddeti desteklememesi beklenmektedir. Bu durum gelişime açıklık ve duygusal dengelilik alt boyutlarının benlik saygısı ve flört şiddetine yönelik tutum ilişkisini anlamlı olarak düzenlediği bulgusuyla tutarlıdır. Ancak araştırmamız sonuçlarıyla literatür bulgularının örtüşmediği nokta dışadönüklük, sorumluluk/öz denetim ve yumuşak başlılık alt boyutları ile benlik saygısı ve flört şiddetine yönelik tutum arasındaki ilişkide ortaya çıkmaktadır.

Araştırmamız sonucunda beş faktör kişilik özelliklerinden dışadönüklük, sorumluluk/öz denetim ve yumuşak başlılık alt boyutlarının, benlik saygısı ve flört şiddetine yönelik tutum arasındaki ilişkide anlamlı olarak düzenleyici bir etki yapmadığı tespit edilmiştir. Dışadönüklük alt boyutu, canlı, konuşmayı seven, sevecen, coşkulu, arkadaş canlısı, önder, kolay iletişim kurabilen kişilik özelliklerinden oluşur. Dışadönüklük düzeyi yüksek olan kişiler, diğer kişilerle kolay iletişim kurabilen, insanlarla bir arada bulunmayı tercih eden, işbirlikçi, sempatik kişiler olarak tanımlanmaktadır (Güney, 2018). Sorumluluk alt boyutu, kişinin ne kadar kontrolcü ve öz denetim sahibi olduğuna vurgu yapmaktadır. Sorumluluk duygusu yüksek olarak bireyler, yüksek seviyede “olumlu duygulanım” deneyimlerine sahip bireylerdir. Bu kişiler baş etme stratejilerini nasıl etkili bir

şekilde kullanacakları konusunda oldukça gelişmiş kişilerdir (Barlet ve Scott, 2011). Yumuşak başlılık alt boyutu ise bireyin insancıl yönlerine vurgu yapar ve yumuşak başlılık düzeyi yüksek olan bireyler diğer insanları seven, yardım eden, hoşgörülü ve merhametli kişilerdir (Somer ve ark., 2020, akt. Güney, 2018). Bu durumda dışadönük, öz denetim ve yumuşak başlı kişilik özelliklerine sahip olan bir kişinin bu özellikleri doğrultusunda yüksek benlik saygısına sahip olmanın yanı sıra şiddete yönelik olumsuz tutuma (Ulu,2016) sahip olması beklense de araştırmamız bulguları bu durumu desteklememektedir. Bu durumun katılımcıların yaşamsal deneyimlerinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Her ne kadar kişilik yapısı şiddete yönelik tutumun ve benlik saygısının belirleyici faktörlerden biri olsa da ebeveyn tutumu, aile ilişkisi, çevresel faktörler gibi yaşamsal deneyimler de şiddete yönelik tutumu ve benlik saygısını etkileyen önemli faktörlerdir. Bu nedenle bu hipotezlerin yaşamsal deneyimlerin bir değişken olarak ele alındığı yeni çalışmalarla sınanmasında fayda vardır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1 Sonuçlar

Araştırmada flört şiddeti ve flört şiddetine yönelik tutumlar ile benlik saygısı ve kişilik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı ve kişilik özellikleri alt boyutlarının flört şiddetine yönelik tutumlar ve benlik saygısı üzerinde düzenleyici rollerinin olup olmadığı incelenmiştir.

Araştırma sonucuna göre flört şiddetine yönelik tutumlar ile benlik saygısı ve beş faktör kişilik özellikleri dışadönüklük ve duygusal dengelilik alt boyutları arasında herhangi bir ilişki bulunamamıştır.

Araştırma sonucuna göre flört şiddetine yönelik tutumlar ile ve beş faktör kişilik özellikleri sorumluluk/öz denetim, yumuşak başlılık, deneyime açıklık arasında düşük düzeyde pozitif yönlü ilişki bulunmuştur.

Araştırma sonucuna göre beş faktör kişilik özellikleri sorumluluk/öz denetim, dışadönüklük ve yumuşak başlılık alt boyutlarının, benlik saygısı ve flört şiddetine yönelik tutum düzeyleri üzerinde düzenleyici olarak bir etkisi bulunamamıştır.

Araştırma sonucuna göre beş faktör kişilik özellikleri deneyime açıklık ve duygusal dengelilik alt boyutlarının, benlik saygısı ve flört şiddetine yönelik tutum düzeyleri üzerinde negatif yönde anlamlı olarak düzenleyici etkisi bulunmuştur.

Araştırma sonucuna göre aile içi şiddete tanıklık etmeyenlerin, aile içi şiddete tanıklık edenlere göre benlik saygısı ortalama puanlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Araştırma sonucuna göre aile içi şiddete maruz kalmayanların, aile içi şiddete maruz kalanlara göre benlik saygısı ortalama puanlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Araştırma sonucuna göre aile içi şiddete maruz kalanlar ile aile içi şiddete maruz kalmayanların beş faktör kişilik envanteri puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

5.2 Öneriler

- Şiddet, flört şiddeti, şiddet tutumu ve kişilik özellikleri üzerine sınırlı sayıda ve yüzeysel çalışmalara rastlanmıştır. Çalışmaların detaylandırılarak artırılmasının literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
- Araştırmada pandemi dönemi nedeni ile online anket yöntemi kullanılarak veri toplama işlemi yapılmıştır. Bu nedenle yeterli erkek katılımcı sayısına ulaşamamış olup, araştırma sonuçlarında %91.4 lük oranda kadın katılımcıların etkisi bulunmaktadır. Sonra ki araştırmalarda kadın ve erkek katılımcı sayılarının dengeli oranda olmasının araştırma sonuçlarını değiştirebileceği ve daha doğru sonuçlar ortaya koyabileceği düşünülmektedir.
- Düzenleyici-moderatör-2. Bağımsız değişkenin ele alındığı ve incelendiği çok az kaynak olduğu görülmüş olup, alan yazına katkı sağlamak için düzenleyici değişken kullanılan kaynak sayısının artırılabilirliği önerilmektedir.
- Toplumsal barış ve hoşgörüyü sağlamak adına en önemli görev eğitime düşmektedir. Eğitimin ilk temellerinin ailede atılması nedeni ile çocuk yetiştirme sürecinde, çeşitli kişi ve kurumlar tarafından ailelere ücretsiz olarak eğitimler verilerek ailelerin bilinçlendirilmesi önerilmektedir.
- Ailede başlayan eğitimin devamının okullarda tamamlanması nedeni ilköğretim düzeyinde başlayarak empati ve iletişim kurma becerilerinin geliştirilmesine yönelik teorik ve uygulamalı derslerin artırılması önerilmektedir. Ayrıca Halk Eğitim Merkezlerinde de tüm yaş grupları için ücretsiz olarak iletişim kurma ve empati becerisi derslerinin verilmesi önerilmektedir. Bu sayede ise olumlu kişilik özelliklerine sahip birey sayısının artabileceği ve problem çözmede şiddete başvurma oranının azalacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Akış, N. ve Avşar Baldan, G. (2017). Flört Şiddeti. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 43(1), 41-44.
- Aküzüm, C., Oral B. (2015). Yönetici ve Öğretmen Görüşleri Açısından Okullarda Görülen En Yaygın Şiddet Olayları, Nedenleri ve Çözüm Önerileri. *EKEV Akademi Dergisi*, 19 (61), 1-30.
- Alhas, U. (2021). Ergenlerde Bilişsel Esneklik Düzeyi ile Algılanan Anne Baba Tutumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Gelişim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Alpar. R., 2003. Uygulamalı çok değişkenli istatistiksel yöntemlere giriş 1. Ankara: Nobel Yayınları.
- Aslan, D. Vefikuluçay, D. Zeyneloğlu, S.Erdost, T. Temel, F. (2008), Ankara'daki İki Hemşirelik Yüksekokulunun Birinci ve Dördüncü Sınıflarında Okuyan Öğrencilerinin Flört Şiddetine Maruz Kalma, Flört İlişkilerinde Şiddet Uygulama Durumlarının ve Bu Konudaki Görüşlerinin Saptanması Araştırması, Hacettepe Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma Merkezi, Teknik Rapor
- Aslan, E. (1992). Benlik kavramı ve bireyin yaşamındaki etkileri. *M.Ü Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4, 7-14.
- Aslan, H. (2016). Bir derleme: benlik kavramına ilişkin bazı yaklaşımlar ve tanımlamalar. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 48, 79-89.
- Atıcı, S.O (2019). İlk Ergenlik Döneminde Benlik Saygısının, Evlilik Çatışması, Akran İlişkileri ve Ebeveyn Tutumu ile Olan İlişkisinde, Duygusal Güvenliğin Aracı Rolü, Işık Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi
- Bal, N. (2014). Sosyolojide Şiddet Kavramı, 6-22. <https://yurtvedunyadergisi.files.wordpress.com/2014/02/6-3.pdf>.
- Banyard, V. L., & Cross, C. (2008). Consequences of teen dating violence: Understanding intervening variables in ecological context. *Violence Against Women*, 14(9), 998-1013. doi: 10.1177/1077801208322058
- Barrick, M.R. and Mount, M.K. (1991). The big five personality dimensions and job performance: A meta-analysis. *Personnel Psychology*, 44, 1-25.
- Barrick, M.R., Stewart, G.L. and Piotrowski, M. (2002). Personality and Job Performance: Test of the Mediating Effects of Motivation Among Sales Representatives. *Journal of Applied Psychology*, 87 (1), 43-51.
- Becker, K. D., Stuewig, J., & McCloskey, L. A. (2010). Traumatic stress symptoms of women exposed to different forms of childhood victimization and intimate partner violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 25(9), 1699-1715. doi:10.1177/0886260509354578

- Benet-Martinez,V., John, O.P. (1998). Los cinco grandes across cultures and ethnic groups: Multitrait multimethod analysis of the big five in Spanish and English. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75, 729-750.
- Bilginer Ç, Hesapçioğlu ST, Kandil S. Çocukluk çağı cinsel istismarı: mağdur ve sanık açısından çok yönlü bakış. *Düşünen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*. 2013; 26: 55-64.
- Bilican Gökkaya, V. (2011). Türkiye'de Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 12(2), 101-112.
- Boylu, M.A (2020). Üniversite Öğrencilerinin Özgeçmiş Düzeyleri ile Empatik Eğilim ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Çağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Mersin
- Burger, J. M. (2004). *Kişilik*. (İ. D. E. Sarıoğlu, Çev.) İstanbul; Kaknüs Yayınları. (2006).
- Burke J.D, Loeber R, Birmaher B. Oppositional defiant disorder and conduct disorder: a review of the past10 years. Part II. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry* 2002; 41:1275-1293.
- Buss, A.H. ve Perry, M. (1992). The aggression questionnaire. *J Pers Sos Psychol*, 63, 453-459.
- Buunk, B., & Bringle, R. G. (1987). Jealousy in love relationships.
- Buunk, B. P., & Dijkstra, P. (2004). Jealousy as a function of rival characteristics and type of infidelity. *Personal Relationships*, 11(4), 395-409.
- Cinal, B. (2018). Flört Şiddeti ve Flört Şiddetine Yönelik Tutumun Anksiyete ve Depresyon Düzeyleriyle İlişkinin İncelenmesi, Işık Üniversitesi
- Coker, A.L., Mckeown, R. E., Sanderson, M., Davis, K. E., Valois, R. F. ve Huebner, E. S. (2000). Severe Dating Violence and Quality of Life Among
- Cortés L, Bringas C, Rodríguez-Franco L, Flores M, Ramiro T, Rodríguez F J. Unperceived dating violence among Mexican students. *International Journal of Clinical and Health Psychology* 2014; 14, 39-47.
- Costa, P. T. ve McCrae, R. R. (1995). Domains and facets: Hiyerarchical personality assessment using the revised neo personality inventory. *Journal of Personality Assessment*, 64(1), 21-50.
- Cömert, A. (2020). İlişki Doyumu ile Empati, Kıskançlık ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, İstanbul Okan Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi
- Craver, R. S. (1999). Dating violence and its relation to identity, self-esteem, and silencing the self among college women (Doktora tezi, North Carolina State Üniversitesi, Raleigh).
- Crocker, J., Park, L. E., (2004). The Costly Pursuit of Self- Esteem. *Psychological Bulletin*, 130, 392-414.
- Çamlıbel İ. A. Çocukların gelişim süreci ve televizyonun etkileri (Uzmanlık tezi). Ankara, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, 2012.

- Çelikel, M. (2019). Narsistik Kişilik Özelliğinin Sosyal Görünüş Kaygısı ve Benlik Saygısı ile Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- Çuhadaroğlu, F. (1986). Adolesanlarda Benlik Saygısı. Uzmanlık Tezi, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilidim Dalı, Ankara.
- Dayıoğlu, İ.E. (2017). Ebeveynlerde Kişilik Tipolojisi ile Şiddet Davranışı ve Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki. Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Derman Taner, M., Başal. H.A. “Okul Öncesi Çocuklarda Gözlenen Davranış Problemleri ile Ailelerin Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişki”, *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2013, Cilt:2(1), 115-144, s.120.
- Diaz-Aguado, M. J. ve Martinez, R. (2014). Types of Adolescent Male Dating Violence Against Women, Self-Esteem, and Justification of Dominance and Aggression. *Journal of Interpersonal Violence*, 1-23.
- Doğan, T. (2013). Beş Faktör Kişilik Özellikleri ve Öznel İyi Oluş. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 14 (1) 2013, 56-64
- Donnellan, M. B., Trzesniewski, K. H., Robins, R. W., Moffitt, T. E. ve Caspi, A. (2005). Low self-esteem is related to aggression, antisocial behavior, and delinquency. *Psychological science*, 16(4), 328-335.
- Dubois, D. L., Flay, B. R., (2004). The Healthy Pursuit of Self-Esteem: Comment on And Alternative to The Crocker And Park (2004) Formulation. *Psychological Bulletin*, 130(3), 415-420.
- Earnest, A. A. ve Brady, S. S. (2014). Dating Violence Victimization Among High School Students in Minnesota Associations With Family Violence, Unsafe Schools, and Resources for Support. *Journal of Interpersonal Violence*, 1-24.
- Ediz, A. ve Altan, Ş. (2017). Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet Üzerine Bir Alan Araştırması. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 0, 397 - 410.
- Eldeleklioğlu, J. (1996). Karar stratejileri ile anne-baba tutumları arasındaki ilişki. Doktora tezi. Gazi üniversitesi. Ankara.
- Erdem, M. (2019). Yetişkin Kadın Bireylerde Toplumsal Cinsiyet Rollerini ile Benlik Saygısının İlişki Doyumu Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi, Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi
- Eyüboğlu, J. (2014). Ortaokul ve Lise Yöneticilerinin Şiddeti Değerlendirme ve Önlemedeki Görüşleri (Ordu İli Örneği). Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Exner-Cortens D. Eckenrode J. & Rothman, E. (2013). Longitudinal associations between teen dating violence victimization and adverse health outcomes. *Pediatrics*, 131, 71-8. doi: 10.1542/peds.2012-1029
- Feist, J. ve Feist, G. J. (2009). Theories of personality (7th ed.). United States of America: McGraw-Hill
- Fidan, F. ve Yeşil, Y. (2018). Nedenleri ve Sonuçları İtibariyle Flört Şiddeti. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 16-24.

- Follingstad, D. R., Rutledge, L. L., Berg, B. J., Hause, E. S., & Polek, D. S. (1990). The role of emotional abuse in physically abusive relationships. *Journal of Family Violence, 5*(2), 107-120. doi:10.1007/BF00978514
- Garson, G. D., Statnotes: Topics in multivariate analysis: Multiple regression, 2006, <http://www2.chass.ncsu.edu/garson/pa765/statnote.htm> [erişim tarihi 21 Kasım 2021].
- George, D., & Mallery, M. (2010). SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference, 17.0 update (10a ed.) Boston: Pearson
- Geredeli, M. 2008 Namazın Sosyo-Psikolojik Tahlili ve Kişilik Gelişimine Etkisi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya
- Goldberg, L. R. (1990). An alternative 'description of personality': the big-five factor structure. *Journal of Personality and Social Psychology, 59*, 1216–1229.
- Golden CJ, Jackson ML, Peterson-Rohne A, Gontkovsky ST. Neuropsychological correlates of violence and aggression: a review of the clinical literature. *Aggress Violent Behav* 1996; 1:3-25.
- Gosselin, D. K. (2008). Internalized homophobia, self-esteem, education, income, and the use of partner violence in a group of self-identified bisexual and lesbian women (Doktora tezi, Capella Üniversitesi, Minnesota).
- Güleç H, Topaloğlu M, Ünsal D, Altıntaş M. Bir kısır döngü olarak şiddet. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar* 2012; 4:112-137.
- Güler, Ç., Akın, L. (2012). *Şiddet Nedenleri ve Sonuçları. Halk Sağlığı Temel Bilgiler*, Cilt:3,1838-1851, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara.
- Güler, Deniz (1989). Kişilik Kavramı ve Çocuk Kişiliği, *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Haziran, Sayı:6
- Gündüz, Ö. (2019). İlişkisel Kültürel Kurama Dayalı Programın Üniversite Öğrencisi Kadınların Flört Şiddeti Tutumlarına, Çatışma Çözmelerine, İlişkilerine Etkisi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara.
- Güney, C. (2018). 15-18 Yaş Arası Ergenlerde Beden İmgesi ile Sosyal Anksiyete Arasındaki İlişkide Kişilik Özelliklerinin Aracı Etkisinin İncelenmesi, Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi
- Hamarta, E., Arslan, C., Saygın, Y. ve Özyeşil, Z. (2009). Benlik Saygısı ve Akılcı Olmayan İnançlar Bakımından Üniversite Öğrencilerinin Stresle Başa Çıkma Yaklaşımlarının Analizi. *Değerler Eğitim Dergisi, 7*, 25-42.
- İftar, M. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Flört Şiddetine Yönelik Tutum ve Davranışları. Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.
- İnceoğlu, M. (2010). *Tutum Algı İletişim*. İstanbul: Beykent Üniversitesi Yayınevi.
- Kaplan, B. (2020). Şiddetin Toplumsal Taşıyıcısı Olarak Flört Şiddeti: Ankara Örneği. *Kent Akademisi, 13*(3), 526-538.

- Karaarslan, İ. (2017). *Şiddet eğiliminin kişilik tiyolojileri ve çocukluk çağı travması ile ilişkisi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karabeyeser, M. 2013. Üniveriste Öğrencilerinin Anne-Baba Tutumları ve Stresli Yaşam Olaylarına Göre Psikolojik İyi Oluşu. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Kaya, M. 1997. Ailede Ana-Baba Tutumlarının Çocuğun Kişilik ve Benlik Gelişimindeki Rolü. *On Dokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. Cilt 9, Sayı 9, 193-204
- Kesebir S, Kavzoğlu SÖ, Üstündağ MF. Bağlanma ve psikopatoloji. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar* 2011; 3: 321-342
- Korkmaz, M. (1996). Yetişkin örneklem için bir benlik saygısı ölçeğinin güvenilirlik ve geçerlik çalışması. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Kuzgun, Y., Eldeleklioğlu, J. (1999). Ana baba tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 63-68
- Kuzgun Y. Kendini gerçekleştirme. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümü Dergisi 1972; 10:162-172.
- Küçükkesici, B. (2019). Fiziksel Şiddetin Meşrulaştırılmasının ve Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumların Evlilikte Kadına Yönelik Fiziksel Şiddetin Meşrulaştırılması Üzerindeki Rolünün İncelenmesi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, , Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Samsun.
- Laerd Statistics, Multiple regression using SPSS Statistics. Statistical tutorials and software guides, 2015, <https://statistics.laerd.com/> [erişim tarihi 26 Kasım 2021].
- Loeber R, Pardini D. Neurobiology and the development of violence: common assumptions and controversies. *Phil Trans R Soc* 2008; 363:2491-2503.
- Mann, M. M., Hosman, C. M., Schaalma, H. P. ve DeVries, N. K. (2004). Self-esteem in abroad-spectrum approach for mental health promotion. *Health education research*, 19(4), 357-372.
- Mason, M. J., Campbell, L., Zaharakis, N., Foster, R., Richards, S. (2014). Levels of Teen Dating Violence and Substance Use in an Urban Emergency Department. *Journal of Developmental & Behavioral Pediatrics*, 35(9), 576-581.
- Mermertaş, A. (2020). Üniversite Öğrencilerinde Flört Şiddeti, Depresyon ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Haliç Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- McCrae, R.R., Costa, P.T. (1992). Four ways five factors are basics. *Personality and Individual Differences* , 13(6),653-665.
- McCrae, R. R., John, O. P. (1992).An introduction to the five-factor model and its applications.*Journal of Personality*, 60, 175–215

- Mendes DD, Mari JJ, Singer M, Barros GM, Mello AF. Study review of the biological, social and enviromental factors associated with aggressive behavior. *Rev Bras Psiquatr* 2009; 31:77-85.
- Muehlenhard, C. L., & Linton, M. A. (1987). Date rape and sexual aggression in dating situations: Incidence and risk factors. *Journal of Counseling Psychology*, 34(2), 186-196. doi:10.1037/0022-0167.34.2.186
- Özcan, H. (1996). İlkokul Öğrencilerinin Özgüvenleri, Akademik Başarıları ve Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişkiler. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Özdemir, J. (2019). Otoriter Kimlik Yapısının Flört Şiddeti Üzerine Etkisi: Çukurova Üniversitesi Adana Örneği. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Mersin.
- Özdemir, O., Özdemir, P.G., Kadak, M. T., Nasıroğlu, S. (2012). Kişilik Gelişimi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry* 2012; 4(4):566-589 doi:10.5455/cap.20120433
- Özer, E. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Sağlık Düzeylerinin Duygusal Zeka ve Beş Faktör Kişilik Özellikleri Açısından Değerlendirilmesi. Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Konya.
- Pfeiffer, S. M., & Wong, P. T. (1989). Multidimensional jealousy. *Journal of social and personal relationships*, 6(2), 181-196.
- Plomin, R., & Caspi, A. (1998). DNA and personality. *European Journal of Personality*, 12(5), 387-407.
- Polat, O. (2017). Şiddet. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi. 22(1), (s. 15-34)
- Reidy, D. E., Ball, B., Houry, D., Holland, K. M., Valle, L. A., Kearns, M. C., ... & Rosenbluth, B. (2016). In search of teen dating violence typologies. *Journal of Adolescent Health*, 58(2), 202-207. doi:10.1016/j.jadohealth.2015.09.028
- Rosenberg, M. (1965). Society and the adolescent self-image. *Princeton, NJ: Princeton University Press.*
- Sakarya, A. (2013). Üniversitede Öğrenim Gören Gençlerde Flörtte Şiddet (Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya, Türkiye.
- Schultz, D.P ve Schultz S.E. (2007). *Modern psikoloji ve tarihi* (Çev.Y.Aslan).İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Sezer, Ö. (2008). Çiftler Arası Şiddeti Kabul Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(16), 1-15.
- Sezer, Ö. Ve Oğuz, V. (2010). Üniversite öğrencilerinde kendilerini değerlendirmelerinin ana baba tutumları ve bazı sosyo demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 18,(3). 743-758.

- Shackelford, T. K., & Michalski, R. L. (2011). Personality and self-esteem in newlyweds. *Personality and Individual Differences*, 51(7),870-872.
- Sharpe, J. P., & Desai, S. (2001). The revised Neo Personality Inventory and the MMPI-2 Psychopathology Five in the prediction of aggression. *Personality and Individual Differences*, 31(4), 505-518.
- Shaw, K. (2009). Interparental violence and child abuse among alcoholic households: Relationships to adult self-esteem and dating violence (Doctoral Thesis, Old Dominion University, Virginia)
- Shorey, R. (2018). A longitudinal examination of teen dating violence from adolescence to young adulthood. Retrived From <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/grants/252053.pdf>
- Shorey, R. C., Febres, J., Brasfield, H., & Stuart, G. L. (2012). Male Dating Violence Victimization and Adjustment: *The Moderating Role of Coping* . 6(3), 218-228. doi:10.1177/1557988311429194
- Sırım, M. (2021). Genç Yetişkinlerde Flört Şiddeti Mağduriyeti ile Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkide Bilişsel Çarpıtmaların Aracı Rolünün İncelenmesi: İstanbul Kent Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Silverman, J. G., Raj, A., Mucci, L. A., & Hathaway, J. E. (2001). Dating violence against adolescent girls and associated substance use, unhealthy weight control, sexual risk behavior, pregnancy, and suicidality. *Jama*, 286(5), 572-579. doi:10.1001/jama.286.5.572
- Somer, O., Korkmaz, M., Tatar, A. (2002). Beş faktör kişilik envanterinin geliştirilmesi: Ölçek ve alt ölçeklerinin oluşturulması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 17 (49), 21-33.
- Straus, M. A. (2004). Prevalence of Violence Against Dating Partners by Male and Female University Students Worldwide. *Violence Against Women*, 10(7), 790-811. doi: 10.1177/1077801204265552.
- Sucu, B.T. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Problem Çözme Becerilerinin Algılanan Anne-Baba Tutumu ve Bilişsel Esneklik Düzeyleri Açısından İncelenmesi. Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S., (2013). Using multivariate statistics (6.th.ed.). Boston, MA: *Pearson Education*.
- T.C. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2008). Aile İçi Şiddetle Mücadele El Kitabı. İstanbul.
- Terzioğlu, F. vd. (2016). Flört Şiddeti Tutum Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 19:4
- Yavuz, M. F. (2001). Cinsel Saldırı Olgusuna Profesyonel Yaklaşımda Mezuniyet Sonrası Eğitimin Etkisi. *Adli Tıp Bülteni*, 111-118.
- Yıldırım, S. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Benlik Saygısı ve Toplumsal Cinsiyet Tutumlarının Flört Şiddetine Yönelik Tutumlarına Etkisi. Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

- Türker A. Anne babanın çocuğun kişilik gelişimine etkisi. [http:// www.biltem.com/icsayfa.asp?an=5&id=23](http://www.biltem.com/icsayfa.asp?an=5&id=23) (19 Aralık 2021’de ulaşıldı).
- Ulu, M. (2016). Kişilik ve Şiddet İlişkisi Üzerine Psikolojik Bir Araştırma. *Bilimname*, 32(3). 57-82.
- Ünsal, A. (1996). Genişletilmiş bir şiddet tipolojisi. *Cogito*, 6-7, 29-36.
- Vahip I. Evdeki şiddet ve gelişimsel boyutu: farklı bir açıdan bakış. *Türk Psikiyatri Dergisi* 2002; 13:312-319.
- Vaughan, G.M., Hogg M.A. (2014). *Social Psychology, Seventh Edition*. (Çev. İ. Yıldız, A. Gelmez). Ankara: Ütopya Yayınları.(Orijinal Yayın Tarihi, 2014)
- Wagerman, S. A., & Funder, D. C. (2007). Acquaintance reports of personality and academic achievement: A case for conscientiousness. *Journal of Research in Personality*, 41(1), 221-229.
- Yenilmez, K., & Özabacı, N. Ş. (2003). Yatılı Öğretmen Okulu Öğrencilerinin Matematik ile İlgili Tutumları ve Matematik Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(14), 132-146.
- Yurdakul, Y. (2019). Beş Faktör Kişilik Özellikleri ve Karanlık Üçlü Kişilik Özelliklerinin Eş Uyumu ile Olan İlişkileri: Evli Çiftlerde Kesitsel Bir Çalışma, Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi